

**UCHWAŁA NR XXVIII/143/2016
RADY GMINY W OBRAZOWIE**

z dnia 27 września 2016 r.

w sprawie przyjęcia "Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Obrazów na lata 2016-2020"

Na podstawie: art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 446) oraz art.16b ust.1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 930; zm.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1310 i poz. 1359 oraz z 2016 r. poz. 753) Rada Gminy w Obrazowie uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Obrazów na lata 2016-2020”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr XII/54/07 Rady Gminy w Obrazowie z dnia 6 lipca 2007r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Obrazów zmieniona Uchwałą Nr XXXI/137/09 Rady Gminy w Obrazowie z dnia 2 lutego 2009r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Obrazów.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Obrazów.

§ 4. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego i wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Teresa Szczudło

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY OBRAZÓW
NA LATA 2016-2020

Obrazów, 2016

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII.....	4
I.1. PODSTAWY PRAWNE.....	4
I.2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	5
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE.....	12
II.1. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA GMINY.....	12
II.1.1. Położenie geograficzne.....	12
II.1.2. Budowa geologiczna.....	13
II.1.3. Demografia.....	14
II.1.4. Rynek Pracy.....	15
II.1.5. Gospodarka.....	17
II.1.6. Mieszkalnictwo.....	18
II.1.7. Klimat i środowisko przyrodnicze.....	18
II.1.8. Wody podziemne i powierzchniowe.....	20
II.1.9. Rolnictwo i leśnictwo.....	20
II.1.10. System wodociągowy i kanalizacyjny.....	21
II.1.11. Gospodarka odpadami.....	22
II.1.12. Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz.....	23
II.2. SYTUACJA SPOŁECZNA W GMINIE OBRAZÓW.....	24
II.2.1. Edukacja i wychowanie.....	24
II.2.2. Kultura.....	26
II.2.3. Zdrowie.....	28
II.2.4. Niepełnosprawność.....	28
II.2.5. Uzależnienia.....	32
II.2.6. Przemoc domowa.....	37
II.2.7. Ubóstwo.....	40
II.2.8. Pomoc społeczna.....	48
II.2.9. Wyniki badań ankietowych.....	56
II.2.10. Analiza SWOT.....	62
II.2.11. Podsumowanie diagnozy.....	67
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	68
IV. PROGRAMY I PROJEKTY.....	78
V. WDROŻENIE I MONITOROWANIE STRATEGII.....	83

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądaných struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Określając misję oraz wyznaczając cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno przyczynić się do rozwiązania występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych, strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Tym samym stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, służących poprawie warunków życia mieszkańców (w szczególności zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym) i prowadzących do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Obrazowie. Jest dokumentem uspołecznionym, w pracach nad nim uczestniczyli bowiem przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, ochrony zdrowia, a także organizacji pozarządowych, oraz mieszkańcy gminy, w tym reprezentanci osób starszych.

Strategia ma charakter wieloletni i stanowi aktualizację poprzedniego opracowania. Została więc przygotowana na lata 2016-2020. Jest zgodna z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie, bądź obejmujących zasięgiem działania jego mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu

polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego.

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Skuteczność realizacji strategii będzie zależała od posiadanych i pozyskanych przez samorząd lokalny oraz inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów równie ważna będzie szeroka, aktywna i skoordynowana współpraca przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

I.1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Obrazów na lata 2016-2020 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,

- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

I.2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Obrazów na lata 2016-2020 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 (projekt),
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 (projekt),
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sandomierskim na lata 2011-2021,
- Strategia Rozwoju Gminy Obrazów na lata 2015-2020.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodzież w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści

płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo*, *Konkurencyjna gospodarka*, *Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji

Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia oparte na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorzady województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020**, dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

przewiduje utworzenie 11 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowej 9.

Włączenie społeczne i walka z ubóstwem oraz 10. Otwarty rynek pracy. W ramach osi priorytetowej 9. wyznaczono priorytety inwestycyjne, których wdrożenie ma się przyczynić do aktywnej integracji osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez wzmocnienie ich szans na zatrudnienie, ułatwiania dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych, w szczególności środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a także wzmocnienia sektora ekonomii społecznej w kreowaniu nowych miejsc pracy poprzez wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej. Z kolei w ramach osi priorytetowej 10. przewidziano wprowadzenie w życie priorytetów inwestycyjnych mających przyczynić się do zwiększenia dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, m.in. poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników, zwiększenia liczby mikroprzedsiębiorstw (i nowopowstałych w nich miejsc pracy) tworzonych przez osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo oraz odchodzące z rolnictwa, a także wzrostu adaptacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w regionie poprzez dostosowanie ich do zachodzących zmian gospodarczych i zapotrzebowania rynku oraz podnoszenie kompetencji i kwalifikacji pracowników, stanowiące element strategii rozwoju przedsiębiorstwa.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 jest dokumentem, który wyznacza główne kierunki regionalnej polityki społecznej. W strategii, na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w województwie, sformułowano misję („Misją strategii polityki społecznej województwa świętokrzyskiego jest włączenie wszystkich mieszkańców, rodzin i podmiotów województwa do działań na rzecz trwałego rozwoju,

poprawy jakości życia, zmniejszenia skali problemów społecznych, a także ich łagodzenia”) oraz wyznaczono 5 celów strategicznych:

1. Minimalizacja obszarów wykluczenia społecznego,
2. Kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób niepełnosprawnych,
3. Efektywny system polityki społecznej,
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów wynikających z uzależnień od środków psychoaktywnych,
5. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

W celu strategicznym 1. Ujęto kwestie wspierania osób i rodzin żyjących w ubóstwie oraz zagrożonych ubóstwem, wyrównywania szans mieszkańców w dostępie do usług społecznych, stworzenia i rozwoju efektywnego systemu wsparcia rodzin oraz rodzicielstwa zastępczego, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W celu strategicznym 2. Zaakcentowano potrzebę kształtowania wizerunku osób niepełnosprawnych na rynku pracy, rozwijania usług socjalnych dla tych osób oraz tworzenia warunków sprzyjających ich zaradności i samodzielności.

W ramach celu strategicznego 3. zwrócono uwagę na konieczność systematycznego diagnozowania problemów społecznych oraz planowania strategicznego i operacyjnego w obszarze polityki, wprowadzania i wspierania innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej, ograniczenia niekorzystnych tendencji w sferze ludnościowej i rodzinnej, dostosowania infrastruktury i bazy społecznej do dynamiki długookresowych trendów demograficznych, kształcenia i szkolenia zawodowego kadr pomocy i integracji społecznej oraz podejmowania współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy.

W celu strategicznym 4. podkreślono potrzebę prowadzenia profilaktyki i zmniejszania skutków uzależnień oraz zwiększenia dostępności leczenia odwykowego i wsparcia w procesie wychodzenia z uzależnień, natomiast w ramach celu strategicznego 5. skupiono się na wzmocnieniu potencjału instytucji pozarządowych i wsparciu partnerstw na poziomie lokalnym i regionalnym, zaangażowaniu sektora pozarządowego w proces rozwiązywania problemów społecznych oraz rozwijaniu w województwie sektora ekonomii społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sandomierskiego na lata 2014-2020 jest podstawowym dokumentem określającym politykę społeczną powiatu,

który wychodząc naprzeciw wyzwaniom i oczekiwaniom społecznym ma się przyczynić do poprawy warunków życia jego mieszkańców.

W ramach dokumentu zdiagnozowano potrzeby i problemy społeczne w powiecie oraz dokonano oceny poziomu integracji społecznej, a następnie sformułowano wizję rozwoju społecznego oraz wyznaczono cele rozwoju społecznego w 5 obszarach.

Główne kierunki działania w obszarze pomocy społecznej to wspieranie rodzin oraz zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży, wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, pomoc ubogim, zagrożonym bezdomnością i bezdomnym, usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki, ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, rozwój kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej oraz wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Obrazów na lata 2015-2020 jest dokumentem stanowiącym podstawę polityki rozwoju gminy. Wizja została wypracowana na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonych warsztatów strategicznych. Jest wyrazem dążeń zarówno władz lokalnych, jak i uczestniczących w procesie budowy strategii członków społeczności gminnej. Wizja pokazuje miejsce w jakim gmina Obrazów zamierza znaleźć się w wyznaczonej perspektywie czasowej objętej strategią. wyznaczono cel nadrzędny, za który uznano poprawa jakości życia mieszkańców przy wzroście jej atrakcyjności, z racjonalnym wykorzystaniem potencjału, zasobów lokalnych, nowoczesnych technologii, innowacyjnych rozwiązań i aktywności mieszkańców oraz 3 cele strategiczne: w sferze społecznej – Umacnianie pozycji lidera w produkcji sadowniczej, rozwój przetwórstwa rolno spożywczego i innych innowacyjnych przedsięwzięć opartych na nowych technologiach przyjaznych dla środowiska, Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej stymulującej lokalną przedsiębiorczość i zapewniającej godne warunki życia i rozwoju wszystkich grup społecznych, umacnianie i rozwój potencjału społecznego przyczyniającego się do promowania walorów historyczno- przyrodniczych i kulturowych gminy, wykorzystanie aktywności społecznej na rzecz lokalnego rozwoju.

Problematykę społeczną ujęto w ramach wszystkich celów strategicznych w obrębie których wyznaczono cele operacyjne zakładające wzrost przedsiębiorczości gminy, a co za tym idzie zwiększenie zatrudnienia wśród mieszkańców, następnie w celu 2. Określono zadania mające za zadanie poprawę jakości życia mieszkańców, zaś w celu zadaniem

głównym będzie integrowanie lokalnej społeczności wokół inicjatyw upowszechniających i promujących walory historyczne, przyrodnicze i kulturowe gminy Obrazów.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

II.1. Charakterystyka ogólna Gminy

II.1.1. Położenie geograficzne

Gmina Obrazów położona jest w południowo - wschodniej części Polski, geograficznie w obrębie Wyżyny Sandomierskiej, która stanowi przedłużenie Gór Świętokrzyskich. Zajmuje powierzchnię 7186 ha, z czego 5666 stanowią użytki rolne. Od 1 stycznia 1999r. wchodzi w skład województwa świętokrzyskiego oraz powiatu sandomierskiego. Od południa graniczy z gminami: Klimontów i Samborzec, od wschodu z gminą Samborzec, gminą Dwikozy i miastem Sandomierz, od północy z gminą Wilczyce, od zachodu zaś z gminą Lipnik (powiat opatowski) oraz gminą Klimontów.

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski (Kondracki J., 1994) gmina Obrazów położona jest w następujących jednostkach:

- Megaregion: Pozaalpejska Europa Środkowa (3),
- Prowincja: Wyżyny Polskie (34),
- Podprowincja: Wyżyna Małopolska (342),
- Makroregion: Wyżyna Kielecka (342.3),
- Mezuregion: Wyżyna Sandomierska (342.36).

Gmina Obrazów ma bardzo dobre położenie geograficzne oraz dobrą dostępność komunikacyjną. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 759 (Lipnik - Sandomierz), stanowiąc główną przestrzenną oś rozwojową gminy. Zapewnia to mieszkańcom dobrą dostępność do głównych ośrodków administracyjnych województwa i powiatu oraz możliwość szybkiego przewozu płodów rolnych na okoliczne rynki ich hurtowego zbytu.

Najbliższe większe ośrodki miejskie to: Sandomierz, Opatów, Staszów, Ostrowiec Św. Odległość do Kielc największego miasta regionu wynosi 90 km.

Gmina Obrazów zajmuje powierzchnię 7 151 ha, co stanowi 10,7% powierzchni powiatu i jednocześnie kwalifikuje ją jako jedną z najmniejszych gmin w powiecie.

W skład gminy wchodzi 19 sołectw: Obrazów, Bilcza, Chwałki, Dębiany, Głazów, Jugoszków, Kleczanów, Komorna, Lenarczyce, Malice, Piekary, Rożki, Sucharzów, Święcica, Świątniki,

Węgrce, Wierzbiny, Zdanów oraz Żurawica. Ośrodek gminny mieści się w miejscowości Obrazów i leży w środkowej części gminy.

Najbliższym położonym lotniskiem cywilnym realizującym połączenia krajowe i międzynarodowe jest Port Lotniczy w Jasionce, koło Rzeszowa – ok. 94 km), Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie (ok. 200 km), Port Lotniczy w Lublinie (ok. 135 km).

II.1.2. Budowa geologiczna

Pod względem budowy geologicznej obszar gminy Obrazów obejmuje pogranicze Wyżyny Sandomierskiej wypełnione osadami trzeciorzędu. Paleozoik jest reprezentowany przez osady kambru (dolnego, środkowego i górnego) oraz osady ordowiku i syluru. Utwory trzeciorzędowe reprezentowane są przez osady miocenu, helwetu, tortonu i sarmatu.

Warstwę przypowierzchniową stanowi płaszcz osadów czwartorzędowych o dość znacznej miąższości miejscami zanikający i lokalnie ujawniający wychodnie warstw głębszych. Osady kambru zbudowane są z szarogłazów, łupków i piaskowców oraz kwarcytów. Ordowik i sylur tworzą piaskowce, szarogłazy i łupki graptolitowe. Utwory te są składnikiem podłoża głównie w zachodniej części gminy w rejonie Kleczanowa.

Trzeciorzędowy helwet to ropy i piaski kwarcytowe z lignitem występujące w jednym szczątkowym płacie koło wsi Komorna. Torton tworzą wapienie litotamniowe z wkładkami piasków i żwirów występujące w północnej części gminy. Wykształcony jako ropy łupkowate i pylaste sarmat występuje w południowej części gminy tworząc także lokalne wychodnie w rejonie Malic i Dębian.

Utwory czwartorzędowe reprezentowane przez żwiry, pyły, gliny zwałowe, piaski i ropy zastoiskowe ulegają procesowi denudacji i są rozcięte siecią plejstocęńskich dolin. Deluwia i mady rzeczne tworzące holocen osadzone są w niższych partiach i dnach dolin rzecznych i wąwozów.

Bezpośrednie podłoże budowlane w przeważającej większości stanowi less. Jest on korzystny do bezpośredniego posadowienia budowli pod warunkiem zachowania odpowiednich warunków wilgotnościowych w czasie realizacji, a także nie lokowania zabudowy w obrębie zboczy o nachyleniu powyżej 10%.

Na terenie gminy brak jest udokumentowanych surowców mineralnych. Surowcami mineralnymi, które mogą stanowić potencjalnie przedmiot zainteresowania gospodarczego mogą być jedynie występujące w całym obszarze lessy w przypadku ewentualnego rozwoju

produkcji glinoporytu lub cegły. Lokalnie mogą mieć też niewielkie znaczenie występujące przypowierzchniowo w niewielkich ilościach gliny czwartorzędowe i ility trzeciorzędowe.

II.1.3. Demografia

W gminie Obrazów od 2012 do 2014 roku zanotowano niewielki spadek liczby ludności o 0,2 %. W stosunku do 2013r. w 2014r. na terenie gminy odnotowano większą liczbę kobiet. W 2014 roku gminę zamieszkiwało 6591 osób, z czego 51% stanowiły kobiety. Saldo migracji w latach 2012-2013 roku było na poziomie dodatnim. W 2014r. odnotowano niewielki spadek salda migracji, które wynosiło minus 8. Było to wynikiem migracji wewnętrznych. Pod tym względem gmina zajmuje 3 miejsce wśród gmin powiatu sandomierskiego. W latach 2012-2014 utrzymywał się ujemny przyrost naturalny. W 2014r. był on na poziomie minus 15, gdzie w 2012 wynosił minus 47. Gęstość zaludnienia utrzymuje się na stałym poziomie i wynosi 92 osoby na 1 km², co daje gminie 5 lokatę w powiecie. Sytuacja demograficzna w Obrazowie jest dość korzystna. Najliczniejszą grupą jest ludność w wieku produkcyjnym. W gminie Obrazów systematycznie rośnie liczba osób w wieku produkcyjnym, co pozytywnie wpływa na poprawę sytuacji gospodarczej gminy. Jednocześnie spada liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. Na niskim poziomie utrzymuje się liczba osób w wieku poprodukcyjnym, jednak należy spodziewać się, że w ciągu najbliższych lat nastąpi duży przyrost liczby osób w tej ekonomicznej grupie wieku związany z tzw. starzeniem się społeczeństwa.

Współczynnik feminizacji w gminie wynosi 104, dla powiatu osiąga wartość 102, a w województwie 105. Dla całego kraju wskaźnik ten wynosi 107 kobiet na 100 mężczyzn. Najliczniejszą grupę wiekową stanowią mężczyźni w wieku 30-34 lat i kobiety w wieku 35-39 lat.

Tabela 1. Liczba i struktura ludności oraz liczba osób aktywnych zawodowo w 2014 roku

	Ogółem	Grupy ekonomiczne		
		przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
Ogółem	6591	1124	4050	1417
Mężczyźni	3230	586	2168	458
Kobiety	3361	538	1864	959

Źródło: Bank Danych Lokalnych – GUS

II.1.4. Rynek pracy

Bezrobotny – to osoba, która nie jest zatrudniona i nie wykonuje pracy zarobkowej, a jednocześnie jest zdolna do podjęcia pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, jest to człowiek, który chce pracować i aktywnie szuka pracy, ale nie może otrzymać zatrudnienia przy istniejących stawkach płac.

Za bezrobotną uznaje się osobę, która od 1 czerwca 2004r. spełnia kryteria określone w art. 2 ust.1, pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o „promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy”.

Stopa bezrobocia–jest miarą bezrobocia, ale oblicza się ją jako stosunek liczby bezrobotnych do liczby stanowiących siłę roboczą i wyraża się w procentach. Bezrobocie jest przeciwieństwem pracy i aby zrozumieć jego istotę należy przeanalizować funkcje zatrudnienia.

Zatrudnienie spełnia trzy podstawowe funkcje:

1. Jest czynnikiem tworzenia produktu społecznego;
2. Jest środkiem uzyskania dochodów z pracy;
3. Jest środkiem zaspokojenia społecznej potrzeby pracy, aspiracji społecznych i zawodowych.

Bezrobocie to sytuacja, kiedy większa lub mniejsza liczba osób zdolnych do pracy i poszukująca pracy, nie znajdzie zatrudnienia. Bezrobocie jest to zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznaczające brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia.

Bezrobocie to przesunięcie zasobów pracy ze sfery wytwarzania, czyli działalności zamierzonej i społecznie użytecznej, do sfery bierności zawodowej. Ludzie bezrobotni nie wytwarzają żadnych produktów i nie uczestniczą w procesach pracy, natomiast uczestniczą w procesach podziału produktów wytwarzanych przez innych, pracujących. Sytuacja taka nie przynosi satysfakcji społecznej, a wręcz przeciwnie, prowadzi do utraty podmiotowości, statusu i godności ludzi bezrobotnych.

Gdy pojawiają się w gospodarce osoby bezskutecznie poszukujące przez pewien okres pracy, zjawisko to nazywamy bezrobociem. Wielkość bezrobocia mierzy się stopą bezrobocia, która wyraża procentowy udział liczby ludności pozostającej bez pracy do ogólnej liczby siły roboczej. Siła robocza to liczba osób niezdolnych do pracy lub nie wyrażających chęci podjęcia pracy. Pojęcie siły roboczej można utożsamiać z pojęciem: ludność zawodowo czynna.

Osoby bezrobotne mogą korzystać z różnych form pomocy finansowanych z Funduszu Pracy. są to:

programy pasywne:

- zasiłki dla bezrobotnych,
- świadczenia przedemerytalne,
- dodatki aktywizacyjne,
- świadczenie aktywizacyjne.

programy aktywne:

- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
- szkolenie i przekwalifikowanie bezrobotnych i stypendium szkoleniowe,
- pożyczki szkoleniowe,
- bony szkoleniowe,
- prace interwencyjne i roboty publiczne,
- przygotowanie zawodowe dorosłych,
- dotacje na utworzenie działalności gospodarczej,
- doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy,
- staże, bony stażowe,
- refundacja wynagrodzeń za zatrudnienie bezrobotnego powyżej 50 roku życia,
- refundacja składek na ubezpieczenie społeczne za zatrudnienie bezrobotnego,
- bony zasiedleniowe,
- grant na telepracę.

W 2014 roku liczba bezrobotnych w gminie Obrazów wynosiła 333 osoby z czego 52,9% stanowiły kobiety. W powiecie sandomierskim stopa bezrobocia uległa obniżeniu. W 2013r. wyniosła 13,4%, gdzie dla województwa świętokrzyskiego było to 16,5%, w 2014r. w powiecie odnotowano stopę bezrobocia na poziomie 11,3% (dla województwa 14,2%), a na koniec sierpnia 2015r. osiągnęła poziom 8,7% (w województwie 12,6%). Ludność w wieku produkcyjnym, na 100 osób w wieku nieprodukcyjnym wynosi 62,7 ogółu ludności. Dla Polski wskaźnik ten wynosi 58,8, a dla województwa świętokrzyskiego 59,9.

Tabela 2. Ludność w wieku produkcyjnym i bezrobotni w 2014 roku

	Ludność ogółem	Ludność w wieku produkcyjnym	Bezrobotni ogółem	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w %
Ogółem	6591	4050	333	8,2
Mężczyźni	3230	2186	157	7,1
Kobiety	3361	1864	176	9,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych –GUS

II.1.5. Gospodarka

Na koniec 2014 roku, w liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON gminie Obrazów wynosiła 379. W tym, w sektorze rolniczym były to 3 przedsiębiorstwa, w sektorze przemysłowym 19, natomiast w budowlanym 27. W sektorze przedsiębiorstw publicznych nie odnotowano znaczącej zmiany liczby przedsiębiorstw.

Innym wskaźnikiem rozwoju przedsiębiorczości na danym obszarze jest liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 mieszkańców. Wartość powyższego wskaźnika dla gminy Obrazów w 2008r wyniosła 50,1, a dla porównania ten sam wskaźnik dla powiatu sandomierskiego oraz dla województwa świętokrzyskiego plasował się na poziomie odpowiednio 79,9 oraz 85,2 przedsiębiorstwa na 1000 mieszkańców. Przy takim zestawieniu łatwo jest zauważyć znaczne różnice w rozwoju sektora przedsiębiorczości w granicach zarówno województwa świętokrzyskiego jak i samego powiatu sandomierskiego, gdzie położona jest gmina Obrazów. Przyrost wskaźnika zarówno w województwie jak i w powiecie oraz gminie wskazuje na polepszającą się koniunkturę gospodarczą regionu. Należy jednak podkreślić, że aktywność gospodarcza mieszkańców gminy jest stosunkowo niewielka. Wynika ona przede wszystkim z niedostatecznych funduszy umożliwiających rozpoczęcie własnej działalności. Rozwój usług na terenie gminy Obrazów ukierunkowany jest głównie na zaspokajanie bieżących potrzeb. Dla mieszkańców gminy z powodu braku specjalistycznych sklepów oraz usług rolę centrum usługowego pełni miasto Sandomierz.

II.1.6. Mieszkalnictwo

Sytuacja w zakresie zasobów mieszkaniowych Gminy Obrazów systematycznie, polepsza się, ale w bardzo wolnym tempie.

W gminie Obrazów, na koniec 2014 roku w użytku było 2058 indywidualnych gospodarstw domowych. Przeciętna powierzchnia użytkowania, w dużym stopniu determinująca wygodę mieszkania, utrzymuje się na takim samym poziomie i wynosi 96m². W tym samym czasie nie odnotowano wypłaconych dodatków mieszkaniowych jak i zaległości w opłatach za mieszkanie w zasobach gminnych.

II.1.7. Klimat i środowisko przyrodnicze

W regionalizacji klimatycznej Polski Gumińskiego (1948) opracowanej dla celów rolnictwa omawiany teren mieści się w obszernej dzielnicy XI (Radomskiej). Liczba dni mroźnych waha się tu od 13 do 15 dni, zaś z przymrozkami od 120 do 135 dni. Jednakże gmina Obrazów leży w klimacie łagodniejszym niż niedalekie tereny Pasma Łysogórskiego. Opady kształtują się w granicach 550 - 650 mm/rok, a liczba dni okresu wegetacyjnego średnio wynosi od 200 do 220 dni. Na poziomie rzeczywistym według Wiszniewskiego, Gumińskiego i Bartnickiego izotermy stycznia na terenie gminy wynoszą ok. - 3,5°C do - 4,5°C, natomiast izotermy lipca kształtują się w granicach +18,0°C do +18,5°C.

W regionalizacji klimatycznej A. Wosia omawiany obszar należy do XXII (Sandomierskiego) regionu klimatycznego, charakteryzującego się małą zmiennością warunków pogodowych. Liczba dni, w których temperatura powietrza spada poniżej 0,0°C wynosi 47,6 a liczba dni z pogodą bardzo ciepłą bez opadów zamyka się w przedziale 30 – 35. Średnioroczny okres przypadający na pogodę z opadami obejmuje 46 – 53 dni.

Z uwagi na częstość występowania ciszy i słabego wiatru gmina Obrazów położona jest w rejonie charakteryzującym się przeciętnym w skali wskaźnikiem: 40 – 50%, a w aspekcie średniej rocznej liczby z wiatrem bardzo silnym znajduje się w obszarze o niskim wskaźniku: 2 – 4 dni.

Według T. Niedźwiedzia, E. Cebulak i Z. Ustrnula suma roczna opadów o 90% prawdopodobieństwie wystąpienia w subregionie sandomierskim waha się w granicach 450 – 500 mm, a średnioroczna amplituda temperatury powietrza jest jedną z wyższych w kraju: 21 - 22°C.

Szata roślinna w gminie Obrazów jest uboga. Największy kompleks leśny – Las Kleczanowski wraz z nielicznymi zespołami drzewostanu nie zaspokaja potrzeb mieszkańców pod względem rekreacyjnym i estetycznym. Brak połączeń pomiędzy pojedynczymi skupiskami leśnymi utrudnia również rozwój i przemieszczanie się zwierząt. Dlatego też należy podjąć działania mające na celu ochronę stanu istniejącego oraz jego poprawę. Działania te powinny polegać na:

- ścisłym zakazie wyłączania gruntów leśnych z użytkowania leśnego;
- dążeniu do zwiększania różnych form zieleni nieleśnej, w tym zieleni osłonowej i towarzyszącej zabudowie kubaturowej;
- pozostawieniu trwałych użytków zielonych w naturalnym stanie (funkcje retencyjne i biocenotyczne);
- zachowaniu bioróżnorodności ekosystemów w celu ochrony cennych zbiorowisk roślinnych;
- zalesianiu gleb najsłabszych (V, VI) sąsiadujących z kompleksami leśnymi;
- stosowaniu się do zaleceń ochronnych dla poszczególnych gatunków cennych przyrodniczo, w tym objętych ochroną;
- odtworzeniu przestrzennych powiązań przyrodniczych;
- wprowadzaniu zadrzewień wzdłuż dróg publicznych i polnych, cieków, kanałów, rowów melioracyjnych oraz na granicy użytków rolnych;
- ograniczaniu liczebności gatunków inwazyjnych w lokalnej florze i faunie.

W regionalizacji geobotanicznej teren gminy wchodzi w skład okręgu Wyżyny Sandomierskiej i podokręgu Sandomiersko – Klimontowskiego. Obszar gminy znajduje się w całości w obrębie występowania gleb lessowych. Ok. 80% powierzchni gminy zajmują czarnoziemy wytworzone z lessów. Na pozostałej części występują gleby brunatne, a w dolinach przepływających strumieni mady rzeczne. Gleby te w przeważającej części należą do kompleksów pszennych bardzo dobrych i dobrych. Kompleks pszenny wadliwy występuje sporadycznie, głównie na północy gminy w okolicach miejscowości Komorna, na południowym wschodzie w okolicach miejscowości Żurawica i Malice, a także na południe od Dębian. W przypadku trwałych użytków zielonych możemy tu wyróżnić gleby należące do kompleksu użytków zielonych dobrych (na północ od miejscowości Rożki) oraz do kompleksu użytków zielonych średnich (wzdłuż głównych cieków wodnych). Ocenę warunków glebowych określa syntetyczny wskaźnik jakości (wg Opracowania IUNIG w Puławach) wynoszący dla gruntów ornych – 89,7, a dla użytków zielonych – 63,7. Warunki przyrodniczo – glebowe występujące na terenie gminy Obrazów kwalifikują jej rolniczą

przestrzeń produkcyjną do obszaru o najwyższych w województwie świętokrzyskim cechach jakościowych.

II.1.8. Wody podziemne i powierzchniowe

Pod powierzchnią gminy nie ma wód zgromadzonych w Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych (GZWP). Znajdują się tu wyłącznie małe ilości wód podskórnych zgromadzonych w czwartorzędowych żwirach i piaskach. Wody te są z reguły zanieczyszczone ściekami komunalnymi i rolniczymi, co znacznie ogranicza możliwości ich wykorzystania.

Ujęcie wód z utworów czwartorzędowych odbywa się głównie za pośrednictwem kopanych studni.

Poziom wód gruntowych waha się od kilku metrów do kilkudziesięciu centymetrów. Ogólnie należy uznać teren gminy za deficytowy w zasoby wody.

Obszar gminy leży w dorzeczu środkowego biegu dwóch rzek: Opatówki (niewielka północna część) i Koprzywianki (przeważająca część gminy). Dział wodny pomiędzy tymi rzekami przebiega mniej więcej wzdłuż drogi krajowej 77. Obie rzeki są lewymi dopływami Wisły, a żadna z nich nie płynie przez tereny gminy. Obszar gminy odwadniany jest za pośrednictwem cieków: Polanówki i Żurawki oraz bezimiennych cieków płynących przez Świącicę, Piekary i Bilczę, które są dopływami Opatówki i Koprzywianki.

Na terenie gminy nie występują większe zbiorniki wodne. Można tu jedynie zlokalizować niewielkie zbiorniki (otoczone podmokłymi terenami) na dnach lessowych wąwozów i dolin w pobliżu lub na istniejących już ciekach. Znajdują się one w oko 4,7 ha.

II.1.9. Rolnictwo i leśnictwo

W strukturze użytkowej gminy użytki rolne zajmują 6 617 ha co stanowi ok. 95,5% ogólnej powierzchni gruntów gminy. Struktura użytkowania gruntów rolnych w następujący sposób (wg danych ze Starostwa Powiatowego w Sandomierzu):

- grunty orne – 1 361,4 ha – 20,6%,
- łąki trwałe – 149,2 ha – 2,3%,
- pastwiska trwałe – 46,5 ha – 0,7%,
- sady – 4 694,2 ha – 70,9%,
- pozostałe grunty i nieużytki – 365,6 ha – 5,5%.

Powyższe zestawienie ukazuje znaczącą przewagę sadów w strukturze zagospodarowania gminy. Zajmują one aż 70,9% powierzchni użytków rolnych. Drugą w kolejności formą użytkowania są grunty orne o powierzchni 1 361,4 ha, co stanowi 20,6% powierzchni użytków rolnych. Udział pozostałych użytków w strukturze użytkowania gruntów rolnych jest nieznaczny i rozkłada się proporcjonalnie.

Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione zajmują łącznie na terenie gminy 305 ha, co stanowi 4,2% powierzchni gminy. W tym obszar 178 ha, a tym samym 2,5% powierzchni gminy, użytkowany jest w formie lasów i gruntów leśnych. Lesistość gminy jest niższa od lesistości powiatu sandomierskiego (ok. 7%) oraz znacznie niższa od lesistości województwa świętokrzyskiego (28,3%). Największym kompleksem leśnym jest Las Kleczanowski położony w zachodniej części gminy w rejonie sołectwa Kleczanów.

W jego składzie gatunkowym dominują dęby z domieszką modrzewia, brzozy i sosny. Dodatkowo niewielkie skupiska leśne możemy zlokalizować na północ od miejscowości Komorna, Rożki i Wierzbiny. Grunty leśne prywatne zajmują powierzchnię 47,7 ha (GUS 2014r), co stanowi 26,8% powierzchni lasów w gminie.

II.1.10. System wodociągowy i kanalizacyjny

Zaopatrzenie w wodę

Deficyt wód podziemnych występujący na całym obszarze gminy, a co za tym idzie brak na jej terenie wystarczających ilości studni głębinowych, uzależnia gminę od dostaw wody z zewnątrz. Woda pitna dostarczana jest na terytorium gminy Obrazów z trzech kierunków: w rejon sołectw Chwałki i Żurawica z kierunku Sandomierza (ujęcie Romanówka GZWP – 422), do Kleczanowa z ujęcia Włostów GZWP – 421 w gminie Lipnik i do Malic z ujęcia Szewce GZWP - 425 w gminie Samborzec. W ciągu ostatnich 15 lat sieć wodociągowa była sukcesywnie rozbudowywana i jej długość wzrosła od 2000 roku o prawie 30 km. W roku 2015 długość sieci wynosiła 155,9 km.

Gmina jest w większym stopniu zwodociągowana. Utrudnienia w dostępie do wody mogą występować jedynie na terenach oddalonych od względnie zwartej zabudowy.

Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej na koniec roku 2015 wyniosła 1889. Zużycie wody w gospodarstwach domowych wyniosło w 2013 roku (dane GUS) 19,6 m³/mieszkańca plasując gminę w grupie gmin oszczędnie gospodarujących wodą.

Do przeprowadzanych przez osadników oprysków wykorzystuje się wodę zgromadzoną na terenie gminy w niewielkich zbiornikach powierzchniowych zlokalizowanych na ogół na płynących strugach i strumieniach.

Stan techniczny wodociągów zbudowanych w przeważającej większości z rur PCV jest dobry i wykazuje niewielką awaryjność.

Wszystkie sieci wodociągowe wraz z urządzeniami zlokalizowane w granicach administracyjnych gminy są jej własnością. Eksploatatorem sieci jest Zespół Gospodarki Komunalnej w Obrazowie.

Kanalizacja sanitarna i deszczowa

Układ sieci kanalizacji sanitarnej w gminie Obrazów jest bardzo ubogi i słabo rozbudowany. Długość sieci w 2013 roku równała się 12,7 km a stopień skanalizowania wynosił jedynie 11,4%. Podstawową formę wyposażania siedlisk stanowią suche szamba oraz suche ustępy. Około 30% siedlisk posiada lokalne układy kanalizacji sanitarnej, z odprowadzaniem ścieków do zbiorników bezodpływowych. Wyjątek stanowi sołectwo Chwałki, które z racji swojego bliskiego sąsiedztwa z Sandomierzem, zostało podłączone do kanalizacji sanitarnej miasta.

Na terenie gminy nie umiejscowiono żadnej dużej oczyszczalni ścieków. Planuje się za to wykonanie sieci odprowadzania ścieków w oparciu o system przydomowych oczyszczalni ścieków. W ostatnich latach na terenie gminy powstała znaczna ilość przydomowych oczyszczalni. Większość z nich zbudowano w Kleczanowie i Zdanowie. Dodatkowo brakuje zorganizowanych systemów odprowadzania wód opadowych.

II.1.11. Gospodarka odpadami

Gmina Obrazów należy do Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki. Od września 2005r. EZGDK dysponuje własnym Zakładem Utylizacji Odpadów Komunalnych w Janczycach w gminie Baćkowice, który jest elementem sieci zakładów wojewódzkiego systemu gospodarki odpadami. W związku z tym firmy świadczące usługi komunalne na terenie gmin będących członkami EZGDK są zobowiązane do dostarczania odpadów do ZUOK w Janczycach.

W zakresie odbioru odpadów, gminę Obrazów obsługuje do Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki. Swoje zadania związane z selektywnym zbieraniem odpadów realizuje za pomocą systemu indywidualnych umów stopniem obsługi, co wynika ze zbyt małej liczby zawartych umów. Sprzyja to nielegalnemu pozbywaniu się odpadów.

Rozwiązaniem tego problemu byłoby wyegzekwowanie, aby każde gospodarstwo posiadało zawartą umowę na wywóz odpadów na składowisko w Janczycach. Wpłynęłoby to korzystnie na system wywozu odpadów, gwarantując jego działanie, a także spowodowałoby likwidację dzikich wysypisk odpadów zagrażających środowisku przyrodniczemu.

II.1.12. Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz

Na terenie gminy nie znajdują się konwencjonalne źródła wytwarzania energii elektrycznej oraz nie przebiegają linie wysokiego napięcia. Jednakże do sieci dostarczana jest energia pochodząca z farmy wiatrowej, zlokalizowanej na obszarze miejscowości Żurawica, składająca się z dwóch elektrowni wiatrowych o mocy 1000 kW wraz z infrastrukturą i urządzeniami do przesyłania energii elektrycznej, służącą przede wszystkim do zasilania prywatnych gospodarstw rolnych.

Zasilanie całego obszaru dokonywane jest głównie za pośrednictwem linii średniego napięcia 15 kV w układzie magistralno – odgałęźnym, z linii magistralnych „Gerlachów I – Klimontów” oraz „Gerlachów II – Klimontów”. Podstawowym punktem zasilania jest GPZ Gerlachów 110/15 kV wspomagany przez GPZ Klimontów i GPZ Opatów. Odbiorcy energii elektrycznej zlokalizowani na terenie gminy zasilani są z 53 stacji 15/04 kV.

Przez teren gminy, wzdłuż drogi krajowej nr 77, przebiega gazociąg magistralny wysokoprężny DN 300 relacji Sandomierz – Ostrowiec, tworząc sprzyjające warunki funkcjonowania systemu zaopatrzenia gminy w gaz. Zasila on dwa podstawowe tego systemu tj. stacje redukcyjne w Kleczanowie i Lenarczycach, obie o wydajności 600 Nm³/h. W obrębie gminy przeprowadzona została również sieć średnioprężna o przekrojach od Φ 32 do Φ 80, która poprzez reduktory przydomowe zasila poszczególnych odbiorców. Gmina została w ostatnich latach prawie w całości zgazyfikowana. Prace związane z siecią gazową mogą się ograniczać zatem jedynie do utrzymania tej sieci w należytym stanie poprzez modernizację, w tym modernizację gazociągu magistralnego Sandomierz – Ostrowiec, a także do zaopatrywania w gaz terenów przeznaczonych pod zabudowę.

II.2. Sytuacja społeczna w Gminie Obrazów

II.2.1. Edukacja i wychowanie

a) Szkoły

Na terenie gminy funkcjonują 4 szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa w Obrazowie wchodząca w skład Zespołu Szkół – organ prowadzący: gmina Obrazów,
- Szkoła Podstawowa w Kleczanowie – organ prowadzący: gmina Obrazów,
- Szkoła Podstawowa w Bilczy – organ prowadzący: gmina Obrazów,
- Szkoła Podstawowa w Głazowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Nasz Region”.

W 2014 roku szkoły liczyły 25 oddziałów i uczęszczało do nich 350 uczniów w wieku od 7-12 lat oraz 81 sześciolatków.

Na obszarze gminy znajduje się jedna szkoła gimnazjalna wchodząca w skład Zespołu Szkół w Obrazowie. Składa się ona z 8 oddziałów i w 2014 roku uczęszczało do niej 169 dzieci.

Nie funkcjonuje tu żadna szkoła ponadgimnazjalna. Uczniowie w celu dalszej edukacji muszą dojeżdżać między innymi do pobliskiego Sandomierza.

Tabela 3. Liczba uczniów w Szkołach Podstawowych w Obrazowie oraz Gimnazjum w Obrazowie według grup wieku w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Liczba uczniów w wieku 6 lat	56	59	58
Liczba mieszkańców w wieku 6 lat	53	68	78
Liczba uczniów w wieku 7-12 lat	346	314	350
Liczba mieszkańców w wieku 7-12 lat	379	355	353
Liczba uczniów w wieku 13-15 lat	184	185	169
Liczba mieszkańców w wieku 13-15 lat	224	223	211
Liczba uczniów w wieku 16-19 lat	256	261	245
Liczba mieszkańców w wieku 16-19 lat	380	366	354

Źródło: Urząd Gminy w Obrazowie

W roku 2014 współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych w gminie był wysoki. W 2014 r. wynosił 94,66 %. Dla szkół gimnazjalnych osiągnął poziom 80%. Współczynnik skolaryzacji netto jest miarą obrazującą stosunek liczby uczniów na początku roku szkolnego na danym poziomie nauczania (w określonej grupie wiekowej) do liczby mieszkańców w grupie wiekowej, jaka odpowiada temu poziomowi nauczania; miernik ten odzwierciedla odsetek uczniów pobierających naukę w szkołach zlokalizowanych na obszarze poszczególnych jednostek terytorialnych; wartość współczynnika skolaryzacji netto powyżej 100% oznacza, iż w placówkach edukacyjnych położonych na terenie określonej gminy naukę pobiera więcej uczniów niż wynikałoby to z ewidencji ludności.

Z uzyskanych informacji wynika, że żadna ze szkół nie zatrudnia pielęgniarki, logopedy, psychologa, a tylko 1 szkoła zatrudnia pedagoga szkolnego na 5 godz. tygodniowo. W szkołach funkcjonują stołówki lub punkty żywieniowe w których dożywiane są dzieci. W żadnej ze szkół nie ma jeszcze zorganizowanych klas integracyjnych.

Działalność kulturalna w gminie Obrazów prowadzona jest w szkołach podstawowych i gimnazjalnych oraz świetlicach wiejskich na terenie gminy (Bilcza, Chwałki, Dębiany, Głazów, Jugoszów, Kleczanów, Komorna, Lenarczyce, Obrazów, Piekary, Rożki, Świątniki, Węgrce Panieńskie, Zdanów, Żurawica). Jest to wynikiem braku wyspecjalizowanej placówki kultury.

Dla młodzieży dostępne są boiska szkolne i piłkarskie na terenie miejscowości Głazów (boisko wielofunkcyjne), Obrazów (Orlik), Świącica (stadion), Wierzbiny, Komorna, Chwałki, Rożki, Zdanów i Węgrce Panieńskie. Funkcjonuje też Młodzieżowy Klub Sportowy z siedzibą w Kleczanowie oraz Szkolne Kluby Sportowe.

b) Dostępność usług wychowania przedszkolnego

Na terenie gminy Obrazów działają 4 punkty przedszkolne, które w pełni zaspakajają potrzeby mieszkańców.

- Punkt Przedszkolny w Obrazowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Nasz Region”;
- Punkt Przedszkolny w Bilczy – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Przyjaciół Szkoły w Bilczy k. Sandomierza”;
- Punkt Przedszkolny w Głazowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Nasz Region”;
- Punkt Przedszkolny w Kleczanowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Rozwój i Integracja”.

II.2.2. Kultura

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Obrazowie oraz jej filie w Kleczanowie i Świątnikach. Na jedną placówkę przypada 2197 osób, a zgromadzony księgozbiór liczy 33,5 tysiące woluminów. Dzieci i młodzież mogą korzystać z biblioteki szkolnej. W 2014 roku 8,22 % ogółu ludności korzystało z usług bibliotek. Od 2012 r. spada liczba czytelników bibliotek.

- 2012 - 617
- 2013 – 513
- 2014 – 545
- I połowa 2015 – 435

Większość dzieci edukację rozpoczyna na wczesnym etapie, w placówkach przedszkolnych funkcjonujących na terenie Gminy.

Poza zajęciami szkolnymi szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne np. dodatkowe języki, naukę tańca, koła zainteresowań itp. z których głównie korzystają dzieci z miejscowości położonych blisko szkoły. Dzieci dojeżdżające do szkół ze względu na odległość, brak transportu rezygnują z tego typu zajęć. W świetlicach szkolnych dzieci i młodzież mogą spędzać swój wolny czas. Sposób zagospodarowywania czasu wolnego dzieci i młodzieży przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 4. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży

Nazwa działania	Opis	Organizator	Liczba uczęszczających dzieci
Koła zainteresowań	Koło przyrodnicze (ekologiczne)	Sz P Kleczanów	71
		SzP Obrazów	19
		Gimnazj. Obrazów	106
	Koło polonistyczne	SzP Bilcza SzP Obrazów	23 53
Koło matematyczne	SzP Kleczanów	44	
	Gimnazj. Obrazów	65	
Koło artystyczne	SzP Bilcza	5	
	SzP Obrazów	15	

	Koło historyczne	SzP Bilcza	14
	Koło plastyczne	SzP Bilcza SzP Obrazów	15 15
Zajęcia pozalekcyjne	Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	SzP Kleczanów SzP Obrazów SzP Głazów	68 60 38
	Zajęcia sportowe	SzP Kleczanów	68
	Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	SzP Bilcza SzP Obrazów SzP Głazów	11 60 38
	Zajęcia językowe	SzP Bilcza SzP Obrazów Gimnazj. Obrazów SzP Głazów	14 72 227 34
Inne zajęcia rozwijające zainteresowania	Zajęcia edukacyjne dla dzieci w wieku przedszkolnym	SzP Kleczanów	24
	Kształtowanie zainteresowań, uzdolnień, rozwijanie talentów i twórczego pokolenia	SzP Kleczanów	50
Inne zajęcia rozwijające zainteresowania	Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	SzP Kleczanów	45
Zajęcia w ramach realizacji programów	Koło Edukacja Europejska	SzP Bilcza	14
		SzP Głazów	10
	Koło informatyczne	SzP Bilcza	15
		SzP Kleczanów	71
Zajęcia wokalne	SzP Głazów	30	
Zajęcia w ramach	Zajęcia taneczne	SzP Bilcza	15

realizacji programów	Zajęcia teatralne	SzP Bilcza	24
		SzP Głazów	30
	Nauka gry na instrumentach	SzP Głazów	20
Koła zajęciowe	Koło informatyczne	SzP Bilcza	12
	Koło recytatorskie	SzP Bilcza	12
	Koło dziewiarskie	SzP Bilcza	14
RAZEM:			1 453

II.2.3. Zdrowie

Opiekę zdrowotną nad mieszkańcami gminy sprawują dwa ośrodki zdrowia: Gminny Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Obrazowie z siedzibą w Świątnikach oraz jego filia w Kleczanowie. Ośrodki oferują po trzy gabinety oraz zatrudniają łącznie 12 osób. Ośrodek w Świątnikach zatrudnia dwóch lekarzy (jeden lekarz rodzinny na etacie, lekarz pediatra na umowę zlecenie), stomatologa (pół etatu), dwie pielęgniarki w ośrodku oraz jedna pielęgniarka higieny szkolnej. Ośrodek w Kleczanowie zatrudnia dwóch lekarzy (rodzinny – etat, pediatra – umowa zlecenie) stomatologa (niep.etat) oraz trzy pielęgniarki.

W ramach podpisanych umów ze Świętokrzyskim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach Zakład udziela opiekę zdrowotną w zakresie:

- podstawowej opieki zdrowotnej
- nocnej i świątecznej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej
- nocnej i świątecznej wyjazdowej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej
- profilaktycznego programu chorób układu krążenia.

II.2.4. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych, czyli czynnego udziału w życiu społeczeństwa, z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu danej osoby, powodującej przede wszystkim niezdolność do pracy.

W Polsce obowiązują dwa rodzaje orzecznictwa, regulowane odrębnymi ustawami i prowadzone przez różne instytucje:

* do celów rentowych – prowadzone przez lekarzy orzeczników ZUS, komisje lekarskie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego lub komisje lekarskie podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji, na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych,

* do celów poza rentowych – prowadzone przez zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności osób do 16 roku życia lub o stopniu niepełnosprawności pozostałych osób, na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Niepełnosprawność potwierdzona orzeczeniem to tzw. niepełnosprawność prawna.

Orzeczenie ustalające niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności stanowi podstawę do ubiegania się o pomoc przewidzianą w ustawie rehabilitacyjnej oraz do przyznania ulg i uprawnień na podstawie innych przepisów, np. zniżek komunikacyjnych, odliczeń podatkowych. Natomiast niepełnosprawność biologiczna to subiektywne odczuwanie przez konkretną osobę ograniczenia wykonywania podstawowych dla danego wieku czynności przy braku orzeczenia Osoby, które nie ukończyły 16 lat, są zaliczane do niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

W stosunku do osób, które ukończyły 16 lat, orzeka się o jednym z trzech (znaczny, umiarkowany i lekki) stopni niepełnosprawności.

Do stopnia znacznego zalicza się osobę niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Stopień umiarkowany orzeka się wobec osoby niezdolnej do pracy albo zdolnej do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej albo wymagającej czasowej lub częściowej pomocy

W celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę, u której nastąpiło istotne obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu ze zdolnością, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, albo

występują u niej ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować dzięki wyposażeniu w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności danej osoby nie wyklucza możliwości zatrudnienia jej przez pracodawcę, który nie zapewnia warunków pracy chronionej, ale Państwowa Inspekcja Pracy zezwoliła na przystosowanie przez niego stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej. O niepełnosprawności lub zakwalifikowaniu do jednego z trzech stopni niepełnosprawności orzekają powiatowe i wojewódzkie (odwoławcze) zespoły orzekające o niepełnosprawności.

Sytuacja osób niepełnosprawnych jest trudna. Niepełnosprawni fizycznie mają olbrzymie trudności m.in.: ze swobodnym poruszaniem się, samoobsługą, dostępnością do fachowej opieki medycznej i rehabilitacji, niemożnością edukacji na miarę swoich możliwości i predyspozycji (bariery architektoniczne w mieszkaniach i budynkach użyteczności publicznej, brak środków komunikacji).

Barriere te nie tylko utrudniają, ale wręcz uniemożliwiają osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w normalnym życiu. Największym jednak problemem dla ludzi niepełnosprawnych są czynniki psychologiczne i społeczne – trudność w akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz brak zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Obecność osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym jest wyzwaniem do podjęcia wszelkich działań, które mogłyby doprowadzić do poprawy ich sytuacji zdrowotnej, społecznej i zawodowej, wyzwaniem do podjęcia przedsięwzięć, które przyczyniłyby się do zapewnienia im jak najlepszego i jak najpełniejszego uczestnictwa we wszystkich sferach życia indywidualnego i społecznego. Należy zwrócić szczególną uwagę na działania na rzecz osób niepełnosprawnych w sferze społecznej – poprzez podjęcie szerokiej akcji uświadamiającej niepełnosprawnym ich uprawnienia, likwidację wszelkich barier utrudniających im funkcjonowanie w środowisku; zawodowej – poprzez zwrócenie uwagi na zatrudnienie osób niepełnosprawnych; zdrowotnej – poprzez działania służby zdrowia, również w zakresie kultury, sportu i rekreacji osób niepełnosprawnych; promocji – poprzez promowanie osiągnięć naukowych, kulturalnych, społecznych itp. tej grupy osób. W przedsięwzięciach tego typu niezbędna jest współpraca samorządów z organizacjami pozarządowymi, jak również z samym środowiskiem osób niepełnosprawnych. Duże korzyści może przynieść szczególnie współpraca z Sandomierskim Stowarzyszeniem Pomocy Osobom z Upośledzeniem Umysłowym, które należy do najaktywniej działających stowarzyszeń na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie gminy Obrazów i powiatu sandomierskiego.

Szczególny nacisk należy położyć na likwidację barier architektonicznych, bo to pozwala osobom niepełnosprawnym pełniej uczestniczyć w życiu społecznym, zapewnia osobom o ograniczonej zdolności poruszania się oraz osobom korzystającym z wózków inwalidzkich na samodzielne i swobodne przemieszczanie się w obiektach użyteczności publicznej. W połączeniu z działaniami przeciwdziałającymi powstawaniu nowych barier w obiektach dopiero powstających jest to jedyny środek służący redukcji występowania barier na terenie gminy.

Na terenie gminy Obrazów od 2002 r. funkcjonuje **Środowiskowy Dom Samopomocy w Kleczanowie** prowadzony przez Sandomierskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Upośledzeniem Umysłowym. Jest to ŚDS dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i pełni niezwykle istotną funkcję w tym zakresie. Założenia, profil działalności i podejmowane inicjatywy przez placówkę są ukierunkowane na sprostanie rzeczywistym potrzebom i oczekiwaniom społeczności osób niepełnosprawnych.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kleczanowie jest zlokalizowany w budynku wielofunkcyjnym w Kleczanowie. Jest placówką oparcia społecznego dla osób przewlekłe chorych psychicznie i głębiej niepełnosprawnych intelektualnie, a także dla osób z lekką niepełnosprawnością, tylko wówczas gdy oprócz niepełnosprawności intelektualnej występują inne sprzężone zaburzenia i w momencie, kiedy ani oni sami, ani ich rodziny nie mogą zapewnić właściwej opieki, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Ośrodek ten ma za zadanie wspierać te osoby w przezwyciężaniu ich trudności życiowych, pomagać w zaspokajaniu ich niezbędnych potrzeb oraz organizować zajęcia rehabilitacyjne mające na celu rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do możliwie samodzielnego życia w środowisku lokalnym oraz poprawę jakości ich życia. Służy on wsparciem oraz możliwością rozwoju umiejętności uczestników poprzez organizowanie różnorodnych zajęć z zakresu rehabilitacji fizycznej, psychicznej i społecznej. Zajęcia z uczestnikami odbywają się w 6-7 osobowych grupach. Każda z grup będących grupami tematycznymi podzielonymi na poszczególne pracownie jest pod opieką terapeuty prowadzącego z możliwością rotacji – przejścia co miesiąc na inną pracownię dla umożliwienia uczestnikom zdobywania nowych umiejętności. Wszelkie zajęcia prowadzone są na podstawie indywidualnego programu terapeutycznego opracowanego przez zespół terapeutyczny i psychologa uwzględniając możliwość wyboru i kształtowania zajęć przez uczestnika. Wśród zajęć tematycznych prowadzonych w ŚDS są:

- zajęcia plastyczne, arterapia,

- zajęcia techniczno – stolarskie (w tym: drobne naprawy)
- zajęcia tkacko – krawieckie ,
- zajęcia kulinarne oraz z zakresu gospodarstwa domowego (pranie , sprzątanie prasowanie itp.)
- zajęcia komputerowe ,
- muzykoterapia ,
- biblioterapia ,
- terapia psychologiczna indywidualna i grupowa ,
- zabawo-terapia ,
- rehabilitacja ruchowa w postaci kinezyterapii i fizykoterapii.

II.2.5. Uzależnienia

Alkoholizm.

Nadużywanie alkoholu i pijaństwo to jeden z największych problemów społecznych w Polsce. Jest on tym poważniejszy, że sporo osób nadużywających alkoholu nie leczy się, a wielu z nich nie zdaje sobie sprawy ze swojej choroby alkoholowej. Paradoks ten wynika z ogólnej tendencji do zaprzeczania, jaka występuje wśród osób nadmiernie pijących.

Nadużywanie alkoholu prowadzi nie tylko do poważnych problemów zdrowotnych pijącego, ale jego konsekwencją jest również pojawienie się zachowań powodujących szkodliwe następstwa natury emocjonalnej i finansowej na poziomie rodziny i społeczeństwa.

Rodziny z problemem alkoholowym to rodziny, w których choć jedna osoba zażywa alkohol w sposób, który przynosi szkodę pozostałym jej członkom. Osoba taka dostarcza swoim bliskim niepotrzebnych problemów życiowych, finansowych i emocjonalnych. W chwili obecnej najbardziej niepokojące są zjawiska związane z wzrastaniem liczby osób uzależnionych od alkoholu oraz stale postępującego obniżania się wieku pierwszego z nim kontaktu. Problem nadużywania alkoholu jest problemem widocznym w gminie. Dotyczy on znacznej liczby rodzin.

W niektórych domach jest to problem codzienny (często zdarzają się objawy przemocy domowej) w innych nadużywanie alkoholu ma charakter sporadyczny, okazyjny. W gminie istnieje społeczne przyzwolenie na nadużywanie alkoholu, zwłaszcza wśród mężczyzn. Problem alkoholizmu w gminie Obrazów monitoruje Gminna Komisja Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych, której zadaniem jest pomoc osobom uzależnionym i rodzinom dotkniętym tym problemem.

Narkomania

To nałóg stałego używania narkotyków, z czasem całkowite uzależnienie się od nich. Pojęcie narkomanii ma szerokie znaczenie i obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale posługiwanie się wszelkimi środkami wywołującymi euforię. Nałóg ten prowadzi do zaburzeń osobowości, zaniku uczuć wyższych i zmian w narządach –zwłaszcza w układzie nerwowym. Najczęstszymi przyczynami sięgania po narkotyki, zwłaszcza przez dzieci i młodzież są: trudne sytuacje życiowe, poszukiwanie ucieczki od problemów życia codziennego, bezradność życiowa, wpływ grupy rówieśniczej, ciekawość, ukształtowanie w toku wychowania pewnych szczególnych cech osobowości, określonych jako skłonność do nałogów. Niebagatelną rolę w zwalczaniu narkomanii odgrywa edukacja, która uświadamia zagrożenie, a przede wszystkim kształtuje właściwe postawy. Celem programu jest ograniczenie rozmiarów szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem narkotyków. W programie wyznaczono następujące zadania:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych,
- współpraca z placówkami udzielającymi pomocy osobom z problemem narkomanii
- monitorowanie problemów narkomanii,
- udzielanie rodzinom, w których występuje ten problem (zagrożonych narkomanią, eksperymentujących), pomocy psychospołecznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowych,
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych,

Wielu klientów Ośrodka Pomocy Społecznej ubiegających się o świadczenia pieniężne, to osoby żyjące z alkoholikami lub uzależnione od alkoholu. Alkoholicy zgłaszają się o pomoc materialną do Ośrodka gdyż nie dostrzegają, lub nie chcą dostrzec tego, że ich głównym problemem jest uzależnienie. Pomoc materialna, którą otrzymują niewiele zmienia w ich życiu, bo uzależnienie nadal postępuje i niszczy. Nadużywanie alkoholu często prowadzi do rozpadu małżeństw, krzywdzenia dzieci oraz do pogarszania się sytuacji materialnej rodziny. W ich przypadku nie mniej ważne jest jednak wsparcie w odzyskaniu zdolności do samodzielnego funkcjonowania.

Ustawa z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi **zobowiązuje organy gminy i administracji państwowej** do podejmowania działań ukierunkowanych na ograniczenie spożycia napojów alkoholowych, zmiany struktury

ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów a także wspieranie w tym zakresie działalności instytucji i organizacji społecznych. Zadania te powinny być realizowane w szczególności poprzez:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokojenie motywuje do powstrzymania się od spożywania alkoholu,
- działalność wychowawczą i informacyjną,
- ustalenie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych,
- leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu,
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie.

Szczegółowe roczne plany działań w tym zakresie corocznie określone są w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który należy traktować jako załącznik do niniejszej strategii.

Ważną rolę w rozwiązywaniu problemu alkoholizmu pełni Punkt Konsultacyjny dla osób i rodzin z Problemem Alkoholowym. Celem jego działalności jest krzewienie trzeźwości i abstynencji jako niezbędnego warunku moralnego i materialnego dobra narodu. Jest to realizowane poprzez: oddziaływanie na osoby nadużywające alkoholu (działania informacyjne, rozmowy, prelekcje itp.), udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom w których występują problemy alkoholowe, prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży, organizację imprez dla rodzin ubogich i z problemem alkoholowym, współpracę z Kościołem oraz z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych, organizowanie różnych imprez dla dzieci z tych rodzin i sympatyków, zajmowanie stanowiska i wypowiedanie się w sprawach związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

Niezbędna jest realizacja na terenie gminy Obrazów programów zmierzających do ograniczenia spożycia alkoholu, przeciwdziałania powstawaniu i usuwanie następstw nadużywania alkoholu, a także wspieranie w tej działalności organizacji społecznych. Należy również pamiętać o pomocy rodzinom alkoholików, które często nie radzą sobie z tym problemem i nie są w stanie prawidłowo funkcjonować. Dlatego aktywnie działając na rzecz osób dotkniętych problemem alkoholowym nie należy zapominać o osobach współuzależnionych. Niezbędne jest prowadzenie psychoterapii współuzależnionych

w sesjach indywidualnych i grupowych, w tym organizacja programów terapeutycznych dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym. Wyjątkowo niepokojące jest przy tym stałe obniżanie się przeciętnego wieku pierwszej inicjacji alkoholowej. Z tego powodu inicjatywy profilaktyczne powinny być kierowane szczególnie w stronę środowiska dzieci i młodzieży oraz osób i rodzin z tzw. problemem alkoholowym. W tym zakresie niezbędna jest współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i Klubami AA itp.

Za niezbędne należy uznać tu podjęcie działań zapobiegających alkoholizmowi, przestępczości i zjawisku przemocy w rodzinie. Wszystkie trzy wymienione tu problemy są zjawiskiem trudnym do właściwego rozpoznania, a nawet ukrytym. Wszelkie istniejące dane i statystyki nie odzwierciedlają rzeczywistego zasięgu tych problemów i dlatego powstrzymujemy się od podania choćby szacunkowych danych liczbowych obejmujących liczbę rodzin na terenie gminy, które są dotknięte alkoholizmem, przemocą, czy nawet zasięgu zjawiska przestępczości. Przemoc występująca w rodzinach na ogół występuje w połączeniu z alkoholizmem, a najczęściej jest ona konsekwencją jego nadużywania. W tego typu rodzinach najczęściej stosowana jest zarówno przemoc fizyczna jak i psychiczna. Jej ofiarami są zarówno dzieci jak i osoby dorosłe. Równie powszechnie występujące w tych rodzinach zjawiska patologiczne to nadużywanie alkoholu, przemoc fizyczna i psychiczna (szczególnie wobec kobiet i dzieci), łamanie norm i zasad życia społecznego. Z drugiej strony stwierdza się w ostatnich latach znaczny wzrost liczby dokonanych przestępstw, w tym wzrost stopnia zorganizowania „profesjonalnej” działalności przestępczej. Niepokojącym problemem jest zaobserwowane systematyczne obniżanie się wieku dzieci wciąganych do współpracy i kontaktów z przestępczością. Gdy dodamy do tego rozkwit i wzrost agresywności różnych subkultur młodzieżowych oraz radykalizację form przemocy wśród dzieci i młodzieży to otrzymamy obraz szczególnie niepokojącego zjawiska patologii społecznej, w dodatku bardzo trudnego do wyeliminowania. Należy również pamiętać o dynamicznym narastaniu i rozszerzaniu się problemu uzależnień wśród dzieci i młodzieży, w tym kontaktu ze środkami odurzającymi.

Za niezwykle istotną należy uznać wczesną diagnozę rodzin i rzetelną analizę problemów, które je dotyczą. Ma to na celu objęcie pomocą rodziny na jak najwcześniejszym etapie występujących w niej trudności.

Wobec wzrostu liczby palących dzieci i młodzieży za niezbędną należy uznać również realizację szerokiego programu profilaktyki **antynikotynowej**. Powinno to się odbywać na

zasadzie szerokiej współpracy z wszystkimi szkołami funkcjonującymi na terenie gminy Obrazów. Działania prewencyjne w tym zakresie powinny polegać na organizowaniu w szkołach wykładów i pogawędek na temat patologii zagrożeń, przeprowadzanie rozmów profilaktycznych z rodzicami i nieletnimi zagrożonymi demoralizacją. Poprzez oddziaływanie na przyczyny potencjalnych problemów społecznych ograniczamy możliwość zaistnienia ich w przyszłości.

Realizując program profilaktyki w szkołach na terenie gminy należy rozpowszechniać również informacje o substancjach uzależniających. Należy przy tym dążyć do kształtowania umiejętności osobowych i społecznych, które chronią młodych ludzi przed sięganiem po **narkotyki**. Za wskazane należy uznać również wszechstronne szkolenie personelu pedagogicznego zatrudnionego w tych szkołach w zakresie wczesnego rozpoznawania problemów spowodowanych przyjmowaniem substancji psychoaktywnych i umiejętności postępowania z osobami, u których te problemy występują oraz w zakresie udzielania wszechstronnej, profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym. Zapobieganie wystąpieniu narkomanii, oraz wyeliminowanie jej w środowiskach, w których już zaistniała jest procesem trudnym i wymaga zaangażowania wielu instytucji: poradni uzależnień, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, Komendy Powiatowej Policji, szkół. Niezbędne jest przeprowadzenie szczegółowego rozeznania pod kątem zagrożenia narkomanią w szkołach na terenie gminy.

Należy **wspomagać działania instytucji**, stowarzyszeń i osób fizycznych działających na rzecz ograniczania wszelkich uzależnień. Chodzi tu również o zabezpieczanie odpowiednich środków finansowych dla tych instytucji, w tym dotowanie konkretnych programów edukacyjno-profilaktycznych. Współpraca z Policją powinna mieć na celu również doprowadzenie do bezwzględnego respektowania i skutecznego egzekwowania przepisów prawa uniemożliwiających spożywanie zwłaszcza przez dzieci alkoholu, nikotyny, narkotyków. Ograniczony dostęp do tych specyfików może bowiem w istotny sposób wpłynąć na strukturę ich spożycia.

Działania mające na celu walkę z uzależnieniami, m. in. z alkoholizmem koncentrują się najczęściej na osobach i rodzinach wymagających leczenia. Tymczasem mniej uwagi poświęca się młodemu pokoleniu – potencjalnym przyszłym osobom uzależnionym. Najlepszym środkiem walki z problemem alkoholizmu i innych uzależnień jest odpowiednio wcześniejsze podjęcie działań **profilaktycznych**, zapobiegających ich zaistnieniu, kształtowanie silnej osobowości u dzieci i młodzieży (w tym szczególnie z rodzin

dysfunkcyjnych). Szczególnie jest to aktualne teraz, w sytuacji zaobserwowanego wzrostu liczby dzieci i młodzieży spożywających alkohol i inne używki. Działania profilaktyczne mają ogromny wpływ na kształtowanie postaw życiowych młodych ludzi, w tym stosunku do środków uzależniających. Należy przy tym pamiętać, że działania profilaktyczne nie wymagają tak dużych nakładów finansowych jak późniejsze koszty leczenia. Z tego względu należy przyjąć założenie, że najlepszą metodą na wyeliminowanie, a przynajmniej ograniczenie wystąpienia uzależnień jest podjęcie działań profilaktycznych na jak najwcześniejszym etapie, tj. na poziomie szkoły podstawowej i kształtowanie w ten sposób odpowiednich postaw życiowych młodego pokolenia do środków uzależniających.

Wszelkie realizowane programy profilaktyczne niezależnie od informowania o szkodliwości i zagrożeniach używania środków uzależniających powinny być nastawione również na rozwijanie umiejętności radzenia sobie z różnymi trudnymi sytuacjami i problemami, które mogą sprzyjać sięganiu po alkohol, nikotynę, narkotyki, ale również wywołać agresję i inne zachowania patologiczne. Celem tych działań prewencyjnych jest przeciwdziałanie zjawiskom patologii wśród dzieci i młodzieży, w tym zwłaszcza ograniczenie stopnia spożycia wspomnianych substancji niezwykle szkodliwych dla zdrowia

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

II.2.6. Przemoc domowa

Przemoc domowa jest wyodrębnioną przez ustawę o pomocy społecznej, kategorią problemów, jest też bolesnym zjawiskiem występującym w naszym społeczeństwie.

W ostatnich latach do pomocy społecznej w Polsce weszło pojęcie interwencji kryzysowej, ściśle związane również z zjawiskiem przemocy. Interwencja kryzysowa oznacza świadczenie Specjalistycznych usług, zwłaszcza psychologicznych, prawnych, które są dostępne całą dobę – osobom, rodzinom i społecznościom, będącym ofiarami przemocy lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej, w celu zapobieżenia powstawaniu lub pogłębianiu się dysfunkcji Tych osób, rodzin lub społeczności.

Interwencja kryzysowa jest związana również z udzielaniem pomocy psychologicznej i socjalnej ofiarom katastrof i innych zdarzeń losowych, dlatego nie można traktować jej jako wyłącznej formy wsparcia dla ofiar przemocy. W dziedzinie pomocy społecznej o zjawisku przemocy mówi się w ograniczonym zakresie, nie obejmuje ono całego zakresu przestępczości związanego z przemocą, i rejestrowanego przez organa ścigania.

Obszarem interesującym pomoc społeczną jest przemoc domowa wobec członków rodziny.

Do przemocy domowej zaliczane są następujące zachowania:

- przemoc fizyczna w formie bicia i maltretowania,
- przemoc słowna, polegająca na poniżaniu, wyzywaniu, krzyku,
- przemoc seksualna w formie molestowania wykorzystywania seksualnego jak i zmuszania do czynów lubieżnych oraz podejmowanie zachowań seksualnych w obecności dzieci.
- zaniechanie dzieci i osób wymagających opieki i wsparcia, pozostawianie ich bez zaspokojenia podstawowych potrzeb ludzkich.

Przemoc występująca w rodzinie jest jedną z najpoważniejszych dysfunkcji. Art. 207§1

Kodeksu Karnego definiuje, iż: „przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody”.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- jest intencjonalna, jest zamierzona działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę na drugą, ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy,
- narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystując przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody.

Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. „o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” w art 6. § 2 określa zadania gminy tym zakresie. Należą do nich:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji,
- opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

Doświadczanie przemocy domowej jest złożonym problemem i często do wyjścia z przemocy potrzebna jest pomoc innych osób, a nawet wsparcie wielu służb. W sytuacji gdy osoba doświadcza jakiegokolwiek formy przemocy wskazana jest pomoc, która pomoże podjąć działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy. Pomoc ta może przyjść ze strony różnych służb zobligowanych do współpracy w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego.

Na terenie Gminy Obrazów uchwałą Rady Gminy został powołany Gminny Zespół Interdyscyplinarny, który skupia przedstawicieli różnych instytucji, którzy poprzez współpracę i skoordynowane działania mają nieść pomoc osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałać zjawisku przemocy w Gminie Obrazów.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele poszczególnych instytucji:

- Ośrodka Pomocy Społecznej w Obrazowie
- Komendy Powiatowej Policji w Sandomierzu
- Sądu Rejonowego w Sandomierzu
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Obrazowie
- Służby Zdrowia
- Oświaty

W ujawnionych przypadkach przemocy w rodzinie wdrażana jest procedura Niebieskiej Karty, która obejmuje ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli wymienionych instytucji. Działania te koordynuje Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego.

Jedną z poważniejszych kwestii społecznych, będących powodem wielu problemów osobistych i rodzinnych są uzależnienia: od narkotyków, leków, nikotyny i alkoholu. O ile jednak problem narkomanii na terenie gminy Obrazów aktualnie nie ma jeszcze szerokiego zasięgu, o tyle powszechnie występujący problem alkoholizmu jest powodem nieszczęść wielu rodzin i czynnikiem, który w decydujący sposób przyczynia się do ich ubóstwa, bierności, a nawet do wystąpienia poważnych patologii społecznych.

II.2.7. Ubóstwo

Z problemem ubóstwa w istotny sposób wiąże się wyjątkowo aktualny w powiecie sandomierskim i gminie Obrazów, w warunkach dominującego typowo rolniczego charakteru produkcji, problem braku opłacalności produkcji rolniczej. Mimo to, większość mieszkańców gminy swoją egzystencję nadal opiera na produkcji żywności. Ten fakt niejednokrotnie jest głównym źródłem ubóstwa wielu rodzin. Głównym wyzwaniem stojącym przed polskim rolnictwem jest restrukturyzacja, prowadząca się w znacznym stopniu do ograniczenia

liczby ludności utrzymującej się z pracy w rolnictwie. Będzie się to odbywać poprzez zmniejszenie liczby gospodarstw rolnych na rzecz zwiększenia ich areалу. W takiej sytuacji wiele małych, słabych ekonomicznie gospodarstw rolnych może nie dotrzymać kroku silnej konkurencji. Może to oznaczać upadłość wielu gospodarstw rolnych, co w konsekwencji wiąże się z utratą często jedyne go źródła utrzymania dla wielu osób. Wobec powyższych prognoz sytuacja osób z terenów wiejskich wydaje się wyjątkowo trudna i już dziś sytuację w rolnictwie należy uznać za poważny problem społeczny, który pilnie domaga się wypracowania metod jego rozwiązania.

Obecna sytuacja na rynku pracy nie gwarantuje tym osobom poprawy warunków życia nawet po ewentualnym przekwalifikowaniu się z produkcji rolniczej na działalność pozarolniczą. Bezrobocie na terenach wiejskich jest zjawiskiem bardziej trwałym niż bezrobocie w mieście i znacznie trudniejszym do ograniczenia. Jest to uwarunkowane niewielką liczbą podmiotów gospodarczych tworzących wiejski rynek pracy, ubożeniem wsi ograniczającym zakres działalności gospodarczej i handlowej oraz niskim z reguły poziomem wykształcenia i kwalifikacji zawodowych ludności wiejskiej.

W takiej sytuacji konieczne jest kształtowanie wśród mieszkańców terenów wiejskich świadomości zachodzących zmian, wskazywanie dróg wyjścia z tej niekorzystnej sytuacji oraz inicjowanie działań aktywizujących mieszkańców wsi. Konieczne jest promowanie i wspieranie inicjatyw rolników, którzy wobec nieopłacalności produkcji rolniczej zdecydują się na podjęcie pozarolniczej działalności gospodarczej jako źródła utrzymania siebie i swoich najbliższych, a także wspieranie tworzenia na terenach wiejskich nowych miejsc pracy poza rolnictwem.

Zachodzi również pilna potrzeba podjęcia kompleksowych działań mających na celu ożywienie gospodarcze i społeczne terenów dotkniętych procesami degradacji społecznej i ekonomicznej. Obecnie charakteryzuje je duży poziom bezrobocia, niskie dochody ludności, w których znaczny udział stanowi pomoc socjalna, niski poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz szeroki zasięg patologii społecznych. W kontekście nieuchronnych przekształceń strukturalnych szczególnie niepokoją słabe perspektywy rozwoju działalności pozarolniczej i ograniczone szanse dla młodzieży. W szczególności występuje konieczność zwiększenia poziomu przedsiębiorczości (zwłaszcza tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem), ograniczenia zjawisk patologii społecznych, podniesienie poziomu życia ludności. Obszarem o szczególnym nasileniu problemów społecznych na terenie gminy Obrazów są tereny popegeerowskie.

Rodzinom, które znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i własnym staraniem nie są w stanie jej sprostać musi być zagwarantowana pomoc państwa poprzez system świadczeń społecznych. Jednocześnie pomoc ta oznacza tworzenie sprzyjających warunków dla rodziny na wypełnianie jej funkcji opiekuńczych, wychowawczych itp. Brak wsparcia w odpowiedniej chwili może prowadzić do dalszych powikłań w życiu rodziny, w konsekwencji do bezradności, a nawet do konsolidacji postaw patologicznych. Wszelkie świadczenia wypłacane przez Ośrodki Pomocy Społecznej z tytułu ubóstwa są z pewnością ratunkiem na przeżycie dla wielu rodzin, ale nie mogą one być podstawą dla pasywności i roszczeniowej postawy tych rodzin. Należy pamiętać, że nie zawsze świadczenie finansowe jest rozwiązaniem efektywnym na dłuższy okres czasu. Bardzo często ukazanie osobie przeżywającej kryzys sposobu wyjścia z niego, wspieranie radą może się okazać bardziej przydatne i trwałe. Pomoc w zwalczaniu ubóstwa powinna zapobiegać marginalizacji rodzin ubogich. Udzielone wsparcie powinno mieć charakter doraźny, mający na celu umożliwienie przetrwania trudnego okresu. Poza jednostkowymi przypadkami powinno być podstawą do życiowego usamodzielnienia się tych osób. W tym kierunku zmierzają wszelkie zmiany w ustawie o pomocy społecznej. W przypadku wejścia ich w życie, celowe będzie uzupełnienie zapisów niniejszej strategii w formie aneksu.

Zgodnie z art. 33a Ustawy o pomocy społecznej, rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań udziela się pomocy w formie poradnictwa rodzinnego, terapii rodzinnej, pracy socjalnej. W przypadku kryzysów w rodzinie, niezwykle potrzebne są odpowiednie **działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne**, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań. Ważną funkcję w tym zakresie pełnią poradnie świadczące pomoc dla osób potrzebujących poradnictwa z terenu całego powiatu sandomierskiego.

Poradnictwo polega na udzielaniu:

- a) informacji prawnych, tj. dostarczaniu zgłaszającym się podmiotom informacji o regulacjach prawnych odnoszących się do ich sytuacji;
- b) porad prawnych, tj. opracowaniu i przekazaniu zgłaszającym się podmiotom rzetelnych, skonkretyzowanych i zindywidualizowanych zestawów informacji odnoszących się do przedstawionego przez nie problemu prawnego oraz, w razie potrzeby, pomocy w jego rozwiązaniu;
- c) porad obywatelskich, tj. opracowaniu i przekazaniu zgłaszającym się podmiotom rzetelnych, skonkretyzowanych i zindywidualizowanych zestawów informacji o różnych

możliwościach rozwiązania problemu i o związanych z nimi konsekwencjach, wspieraniu ich - z poszanowaniem samodzielności w podejmowaniu decyzji - w dokonaniu wyboru sposobu postępowania oraz, w razie potrzeby, sporządzeniu wspólnie z nimi planu działania i pomocy w jego realizowaniu; porad obywatelskich udziela osoba z odpowiednimi kwalifikacjami, w oparciu o posiadane zasoby informacyjne dotyczące przepisów prawa i ich stosowania.

Wysoki wskaźnik procentowy osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy w połączeniu z dużym zapotrzebowaniem na specjalistyczne **usługi opiekuńcze** uzasadniają potrzebę rozwoju różnych form pomocy środowiskowej w formie opieki nad osobami niepełnosprawnymi, starymi i przewlekle chorymi. Niezbędne jest pełne zabezpieczenie potrzeb mieszkańców w usługi opiekuńcze oraz zwiększenie liczby świadczeniobiorców korzystających z takich usług, podniesienie jakości i efektywności tych usług. Docelowo należy rozważyć możliwość utworzenia na terenie gminy Ośrodka Wsparcia i zatrudnienia wykwalifikowanych pracowników, którego działalność przyczyniłaby się do ograniczenia zasięgu problemów i zabezpieczenia potrzeb środowiska tych osób. Zadania ośrodka wsparcia obejmowałyby w szczególności: zapewnienie specjalistycznej opieki – usługi pielęgnacyjne, rehabilitacyjne, terapii zajęciowej, psychoterapii, usług socjalnych; podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do aktywnego i samodzielnego życia; udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów rodzinnych.

W razie niemożności zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania przez rodzinę i gminę, osoby wymagające całodobowej opieki są kierowane do domu pomocy społecznej. Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje w tym zakresie z Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, w Opatowie i innymi.

W ostatnich latach obserwuje się znaczący wzrost liczby dokonanych przestępstw i przypadków przemocy w rodzinie. Ofiarami tej przemocy (fizycznej i psychicznej) oraz złego traktowania w rodzinie najczęściej są kobiety i dzieci. Bardzo często zjawisko to występuje w koegzystencji z innym istotnym problemem społecznym powiatu, jakim jest alkoholizm. Wszelkie podjęte działania powinny mieć na względzie dwa cele:

1. przeciwdziałanie występowaniu przemocy i przestępstw,
2. wsparcie osób i rodzin w rozwiązywaniu problemów wynikających ze stosowania przemocy i z dokonanych przestępstw.

Za niezbędne należy uznać podjęcie **działań prewencyjnych**, m. in. poprzez doradztwo specjalistyczne (prawne – w tym informowanie o prawnych środkach rozwiązania problemu, psychologiczne, pedagogiczne, socjalne, medyczne) mające na celu ograniczenie

skutków tych problemów. W wielu przypadkach niezbędne może okazać się udzielanie pomocy materialnej ofiarom przemocy, a także zabezpieczenie miejsca noclegowego. Przystępczość nieletnich staje się aktualnie poważnym problemem. Wszelkie statystyki jednoznacznie wskazują, że wciąż obniża się średnia wieku młodocianych, którzy wchodzą w kontakt z prawem. Dorastająca młodzież, w okresie buntu związanego z dojrzewaniem, często odrzuca autorytet grup socjalizacji pierwotnej ulegając wpływowi i oddziaływaniu rówieśników. Dlatego w celu ograniczenia wpływu grup nieformalnych należy wspierać i promować stowarzyszenia wychowawcze, organizacje młodzieżowe i religijne. Ważną rolę mają tu do spełnienia szkoły i Kościół.

Należy dążyć do rozwijania i doskonalenia bazy specjalistycznego poradnictwa rodzinnego adresowanego do rodzin dotkniętych przemocą, mających trudności wychowawcze i inne problemy. Podjęcie na szeroką skalę działań profilaktycznych w szkołach nastawionych na zapobieżenie wystąpienia tego problemu w przyszłości, oraz doskonalenie stanu wiedzy na temat występujących zagrożeń i sposobów walki z nimi. Działania te są i nadal powinny być ukierunkowane na możliwość rozwoju w sferze intelektualnej, moralnej i emocjonalnej. Narastające zjawisko patologii (przemoc, alkoholizm, narkomania) stanowią współcześnie poważne zagrożenie dla rozwoju dzieci i młodzieży. Powinny to być działania ukierunkowane przede wszystkim na rodziny rozbite, dysfunkcyjne, niewydolne wychowawczo oraz na dzieci i młodzież sprawiających problemy wychowawcze, zagrożone demoralizacją, przestępczością i uzależnieniami. Rozpowszechnianie wiedzy o niebezpieczeństwach i sposobach przeciwdziałania im może się przyczynić do ukształtowania odpowiednich, właściwych postaw młodego pokolenia wobec występujących zagrożeń.

Niezbędna jest ścisła współpraca z policją i Sądem mająca na celu zwłaszcza podejmowanie działań interwencyjnych, gdy członkowie rodziny są maltretowani fizycznie bądź psychicznie, zaniedbywani socjalnie lub wychowawczo, molestowani albo wykorzystywani seksualnie. Wskazana jest ścisła współpraca pracowników socjalnych Ośrodków Pomocy Społecznej i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z pedagogami szkolnymi i kuratorami sądowymi rodzin dysfunkcyjnych oraz współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinie i osobom, które stały się ofiarami przestępstw lub przemocy.

Ważnym elementem opieki społecznej, a zarazem wychowania i edukacji są świetlice dla dzieci i młodzieży, pochodzących z rodzin wielodzietnych, ubogich i patologicznych

(alkoholizm, przestępczość, przemoc). Celem ich funkcjonowania jest pomoc wychowankom w rozwiązywaniu trudności życiowych i rodzinnych, wdrażanie ich do przestrzegania zasad życia społecznego, kształtowanie właściwego stosunku do nauki i pracy, podnoszenie poziomu kultury osobistej oraz eliminowanie zaburzeń zachowania. Dzieci mają możliwość nauki, rozwijania swoich zainteresowań i umiejętności. Istotne jest prowadzenie warsztatów terapeutycznych oraz zajęć z profilaktyki uzależnień. Dzięki funkcjonowaniu takich miejsc znaczna część dzieci i młodzieży (w tym z rodzin patologicznych i ubogich) może mieć zapewnioną wszechstronną, niezbędną pomoc w postaci wyżywienia, wsparcia w wypełnianiu obowiązków szkolnych, doradztwa i pomocy w rozwiązywaniu trudnych problemów życiowych itp. W ten sposób placówki aktywnie wyrównują szanse edukacyjne wszystkich dzieci i młodzieży oraz umożliwiają uczęszczającym do nich wychowankom realizację ich własnych pomysłów i uczenie się samodzielności oraz zasad współżycia społecznego. Za ich tworzeniem przemawia przede wszystkim duża liczba rodzin niepełnych, dysfunkcyjnych i problemowych na terenie gminy, które nie są w stanie w zadowalający sposób realizować swych funkcji opiekuńczo-wychowawczych względem dzieci i młodzieży.

Świetlice są nierozdzielnie związana z pracą szkół, przez co spełniają również jej zadania wychowawczo-opiekuńcze, zapewniają opiekę uczniom, których rodzice nie mogą zagwarantować nadzoru w czasie wolnym od zajęć szkolnych, wychowujących się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju itp. Partnerami szkoły są tutaj Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrazowie, samorząd gminny, Parafie: pod Wezwaniem Św. Apostołów Piotra i Pawła w Obrazowie, pod Wezwaniem Św. Stanisława w Kleczanowie i Św. Jadwigi i Barbary w Świątnikach oraz nauczyciele i rodzice wychowanków w ramach wolontariatu. Celem zainicjowanych działań jest zapewnienie wychowankom świetlicy ciekawych i twórczych form spędzania wolnego czasu, nauczenie ich funkcjonowania w grupie, pomoc dzieciom w rozwijaniu ich osobowości oraz kreowaniu pozytywnych cech ich osobowości, doraźna pomoc w rozwiązywaniu ich problemów, profilaktyka uzależnień.

Na szczególną troskę zasługują **dzieci osierocone lub opuszczone**. Najlepszą formą pomocy dla nich jest umożliwienie wczesnego ich przysposobienia poprzez rodziny zastępcze lub inne formy rodzinnej opieki zastępczej. W tym zakresie Ośrodek Pomocy Społecznej ściśle współpracuje z Sądem, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Ośrodkiem Adopcyjno-Opiekuńczym. Współpraca z tymi instytucjami powinna prowadzić również do pełnego wykorzystania rozwiązań prawnych dotyczących ingerencji w funkcjonowanie tych rodzin, w których władza rodzicielska jest nienależycie wykonywana.

Bardzo ważne jest podjęcie niezbędnych działań na rzecz ochrony dzieci przed wszelkimi formami nadużyć fizycznych i psychicznych ze strony osób dorosłych oraz troska o stworzenie odpowiednich mechanizmów prawnych, społecznych i instytucjonalnych zabezpieczających taką ochronę.

W realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych konieczna jest również ścisła współpraca administracji samorządowej ze stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi i instytucjami działającymi na rzecz dzieci niepełnosprawnych i pozbawionych opieki ze strony najbliższej rodziny. Na terenie miasta Kielce funkcjonuje **Stowarzyszenie Chrześcijańskie "Miejsce dla Ciebie"**. Misją stowarzyszenia jest: *Udzielanie pomocy prawnej, materialnej, finansowej, psychologicznej, opiekuńczej, medycznej, organizacyjnej oraz wszelkiej innej potrzebującym dzieciom, młodzieży i dorosłym.*

Poprawienie społecznego funkcjonowania dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych patologiami, w szczególności - problemem alkoholowym. Zapobieganie zachowaniom nieakceptowanym społecznie i szkodliwym dla zdrowia (w szczególności uzależnieniom i przemocy) oraz promowanie zdrowego i moralnego stylu życia wśród dzieci i młodzieży. Niesienie i organizowanie pomocy: rodzinom patologicznym, oraz wielodzietnym, osobom biednym, pozostającym bez środków do życia, bezdomnym, chorym, częściowo lub całkowicie niezdolnym do samodzielnej egzystencji, uzależnionym (alkoholizm, narkomania, nikotynizm, inne uzależnienia). Udzielanie pomocy rodzinom w trudnej sytuacji życiowej oraz rodzinom niepełnym, a także pomocy dzieciom osieroconym, opuszczonym i zaniedbanym. Edukacja dorosłych.

Konieczne jest promowanie i wspieranie wszelkich inicjatyw, które służą dzieciom potrzebującym pomocy, w tym programów chroniących je przed rosnącymi zagrożeniami. We współpracy z organizacjami i władzami gmin należy rozszerzyć sieć świetlic środowiskowych dla dzieci z rodzin ubogich, patologicznych, niewydolnych wychowawczo. Niezbędne jest utworzenie na terenie powiatu innych placówek opiekuńczo-wychowawczych świadczących opiekę częściową dla dzieci: klubów środowiskowych, ognisk wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii.

Ważnym aspektem funkcjonowania gminy jest **współpraca z organizacjami pozarządowymi**. Wpływ III sektora jest widoczny niemal we wszystkich dziedzinach życia społeczno-gospodarczego, w tym w pomocy społecznej. Samoorganizowanie się ludzi jest istotnym, choć często niedocenianym obszarem pomocy socjalnej i rozwiązywania

problemów społecznych funkcjonującym niezależnie od instytucjonalnych jej form. Działalność wielu organizacji pozarządowych jest odzwierciedleniem rzeczywistych celów pomocy społecznej przewidzianych przez ustawodawcę w ustawie o pomocy społecznej z 12 marca 2004r.- doprowadzenia do samodzielnego funkcjonowania osób i rodzin przy wykorzystaniu ich możliwości, zapobieganiu społecznej izolacji i marginalizacji, osiągnięciu przez osoby i rodziny standardu godnego życia.

Sandomierskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Upośledzeniem Umysłowym- Koło w Sandomierzu jest jedyną z najaktywniejszych organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych dzieci i młodzieży na terenie powiatu sandomierskiego i gminy Obrazów. Głównym celem jego działalności jest wspieranie rozwoju osobowego i fizycznego, rehabilitacja społeczna oraz tworzenie warunków wyrównywania szans dzieci specjalnej troski, a także udzielanie wsparcia emocjonalnego ich rodzinom oraz integracja z dziećmi zdrowymi.

Wspieranie inicjatyw mających na celu rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny miejscowości gminy i okolic należy również do celów statutowych Towarzystwa Przyjaciół Wsi Kleczanów.

Należy inicjować organizowanie się na terenie gminy nowych grup samopomocowych. Powinny się one tworzyć dla rozwiązywania konkretnych problemów mieszkańców gminy, przez co zwiększać możliwości radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych swoich członków. Grupy te nawet niesformalizowane mogą działać bardzo aktywnie i twórczo a ich siła tkwi w sile poszczególnych członków. Jednocześnie celowe jest wspieranie rozwoju wolontariatu. Praca wolontariuszy może wnieść znaczny wkład w rozwój lokalny, a zarazem jest sposobem zdobywania nowych doświadczeń dla młodych ludzi. Włączając się w działalność społeczną przyczyniają się oni odpowiedzialnie i aktywnie do zmieniania rzeczywistości, do realizacji ważnych celów o znaczeniu lokalnym.

We współpracy ze środowiskiem pozarządowym należy dążyć do aktywizacji całej społeczności lokalnej, a szczególnie środowisk zagrożonych rozszerzaniem się zasięgu problemów społecznych. Szczególnie sektor pozarządowy powinien animować społeczeństwo do działań innowacyjnych na rzecz rozwoju społecznego i we współpracy z władzami samorządowymi wspierać ich realizację. Angażując się w działania społeczne, środowiska zagrożone nie poszerzą kręgu osób i rodzin patologicznych. Konieczne jest wspieranie wszelkich tego typu inicjatyw społecznych.

Wybrane Organizacje Pożytku Publicznego
na terenie miasta Kielce i ziemi Sandomierskiej

"FUNDACJA DLA DOBRA WSPÓLNEGO"

Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób, działalność charytatywna, działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

FUNDACJA "POMÓŻMY MARZENIOM"

Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób, działalność charytatywna, ochrona i promocja zdrowia działania na rzecz osób niepełnosprawnych nauka, edukacja, oświata i wychowanie, krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.

FUNDACJA GOSPODARCZA ŚW. BRATA ALBERTA

Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób, działalność charytatywna ochrona i promocja zdrowia działania na rzecz osób niepełnosprawnych, promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy nauka, edukacja, oświata i wychowanie.

FUNDACJA NA RZECZ WSPIERANIA RODZINY ORAZ DZIECI I MŁODZIEŻY

"FUNDACJA Z UŚMIECHEM"

Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób działalność charytatywna ochrona i promocja zdrowia działania na rzecz osób niepełnosprawnych, promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych nauka, edukacja, oświata i wychowanie, krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzież, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu porządek, bezpieczeństwo publiczne oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym promocja i organizacja wolontariatu.

STOWARZYSZENIE NA RZECZ POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM

"TRATWA"

Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób, działalność charytatywna, działania na rzecz osób niepełnosprawnych, promocja i organizacja wolontariatu, pomoc społeczna.

STOWARZYSZENIE POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM W ZATRUDNIENIU, REHABILITACJI I REWALIDACJI "INTEGRACJA"

Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób, działalność charytatywna, ochrona i promocja zdrowia, działania na rzecz osób niepełnosprawnych, promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy.

II.2.8. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrazowie realizuje zadania własne zgodnie z wymogami określonymi przez przepisy prawa stosownie do zaleceń Wójta, a zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej na mocy przepisów prawnych.

Przy realizacji zadań OPS współdziała z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

OPS realizuje swe zadania na podstawie :

- ustawy o pomocy społecznej,
- ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
- karty dużej rodziny
- przepisów dotyczących samorządu gminnego, finansów publicznych, rehabilitacji zawodowej i społecznej, zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zamówień publicznych i systemu ubezpieczeń społecznych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrazowie prowadzi gospodarkę finansową na zasadach obowiązujących samorządowe jednostki budżetowe. Pomoc społeczna finansowana jest ze środków:

- budżetu gminy (realizacja zadań własnych),
- dotacji budżetu państwa (realizacja zadań zleconych),
- dotacji budżetu państwa przeznaczonych na dofinansowanie zadań własnych.

Fundusze mogą pochodzić również z: darowizn, spadków, zapisów osób fizycznych i prawnych oraz wpływów samo opodatkowania się mieszkańców.

W ostatnich latach przeznaczono środki na różnego rodzaju formy pomocy społecznej. Rozkład udzielonych przez Gminę Obrazów form pomocy w latach 2012-2015 przedstawiono poniżej.

Tabela nr 5. Pomoc finansowa w ramach działalności OPS.

Rodzaj udzielonej pomocy	2012 r.	2013 r.	2014 r.
zasiłki stałe	30	32	37
zasiłki okresowe	68	91	103
usługi opiekuńcze	3	3	4
specjalistyczne usługi opiekuńcze	5	6	4
sprawienie pogrzebu	1	0	0
zasiłki celowe i w naturze	127	123	124
opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej	4	4	5
posiłek	463	559	620
praca socjalna	68	143	196

Środki przeznaczane na działania z zakresu pomocy społecznej można podzielić ze względu na konkretną kategorię problemową. Poniżej przedstawiono ogólną analizę społeczno-demograficzną świadczeń udzielonych w gminie w latach 2013-2015 z podziałem na liczbę osób oraz rodzin z terenu gminy Obrazów.

Tabela nr 6. Analiza ogólna świadczeń udzielanych w gminie.

Rok 2013	Liczba osób	Liczba rodzin
Powody:		
ubóstwo	312	145
sieroctwo	0	0

bezdomność	2	2
wielodzietność	196	66
bezrobocie	248	111
niepełnosprawność	109	62
dł. choroba	215	99
Przemoc w rodzinie	8	2
alkoholizm	42	14
narkomania	0	0
klęska żywiołowa	0	0

Rok 2014	Liczba osób	Liczba rodzin
Powody:		
ubóstwo	358	161
sieroctwo	4	3
bezdomność	3	3
wielodzietność	188	62
bezrobocie	260	110
niepełnosprawność	104	57
dł. choroba	210	97
Przemoc w rodzinie	1	1
alkoholizm	32	12
narkomania	0	0
klęska żywiołowa	0	0

Rok 2015	Liczba osób	Liczba rodzin
Powody:		
ubóstwo	320	173
sieroctwo	3	2
bezdomność	4	4
wielodzietność	152	57
bezrobocie	201	110
niepełnosprawność	121	66
dł. choroba	193	98
Przemoc w rodzinie	4	1
alkoholizm	32	12
narkomania	0	0
klęska żywiołowa	0	0

W ramach finansowania działań z zakresu pomocy społecznej, OPS w Obrazowie przeznacza również środki na dożywianie dzieci. Poniższa tabela przedstawia zestawienie tych kosztów w latach 2012-2014.

Tabela nr 7. Zestawienie wydatków poniesionych na dożywianie dzieci

Rok	Liczba osób korzystających z dożywiania	Ilość wydanych posiłków	Koszt programu ogółem	Źródło finansowania			
		Liczba dzieci		w tym dotacja Wojewody	%	w tym środki własne	%
2012	463	42 673	155 000	93 000	60,0	62 000	40,0
		260					
2013	559	37 849	175 000	105 000	60,0	70 000	40,0
		252					
2014	620	41 733	185 000	138 750	75,0	46 250	25,0
		281					

Biorąc pod uwagę lata 2012-2014 oraz sytuację przekazywania środków finansowych na działania z zakresu pomocy społecznej w obszarze świadczeń rodzinnych, które również leżą po stronie OPS, w poszczególnych latach wydatki kształtowały się na podobnym poziomie, około 2 mln złotych. Poniżej przedstawiono szczegółowe zestawienie udzielonej pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2012-2014.

Tabela nr 8. Zestawienie pomocy udzielonej przez OPS w zakresie świadczeń rodzinnych w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	Liczba świadczeń	Wydatki (tys. zł)	Liczba świadczeń	Wydatki (tys. zł)	Liczba świadczeń	Wydatki (tys. zł)
Zasilek rodzinny	8777	780 820	7993	808 638	7838	792109
Dodatki do zasiłku rodzinnego	4355	374 360	3963	360 854	3819	356 897
Zasiłki rodzinne z dodatkami (wiersz 1 + 2)	13132	1155180	11 956	1169 492	11657	1149006
Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia się dziecka	45	45 000	55	55 000	46	46000
Zasilek pielęgnacyjny	2500	382 500	2618	400 554	2556	391068

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
Świadczenie pielęgnacyjne	1085	551 438	705	376 876	241	164787
Świadczenia opiekuńcze razem (wiersz 5 + 6)	3585	933 938	3323	777 430	2797	555 855
Ogółem (3+4+7)	16717	2089118	15334	2 001 922	14500	1750861

Dodatkowym elementem w zakresie świadczeń udzielanych przez OPS w Obrazowie są środki przeznaczone na wypłatę alimentów. Poniżej przedstawiono zestawienie wydatków poniesionych w tym celu, w latach 2012-2014.

Tabela nr 9. Świadczenia alimentacyjne w latach 2012 - 2014

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	Liczba świadczeń	Wydatki (zł)	Liczba świadczeń	Wydatki (zł)	Liczba świadczeń	Wydatki (zł)
Wypłacone świadczenia z funduszu alimentacyjnego	192	41 960	602	130 340	543	112 850

Poniższa tabela przedstawia zestawienie ogólne wydatków poniesionych na świadczenia udzielone mieszkańcom w latach 2012 – 2014. Uwzględniono w niej kwoty świadczeń za pobyt w DPS, ośrodkach wychowawczych, zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe i w naturze, posiłki.

Tabela nr 10. Kwoty świadczeń z pomocy społecznej w latach 2012-2014

Lp.	Wyszczególnienie	2012	2013	2014
1.	Kwoty świadczeń	442 748,00	557 169,00	640 095,00

W latach 2008-2015 Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrazowie realizował projekt systemowy pod nazwą: „**NOWE UMIEJĘTNOŚCI TO KAPITAŁ PRZYSZŁOŚCI**” – program aktywnej integracji społecznej i zawodowej w gminie Obrazów współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki; Priorytet VII. Promocja Integracji Społecznej; **Działanie 7.1.** Rozwój i upowszechnianie aktywnej

integracji; **Poddziałanie 7.1.1.** Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

Projekt realizowany był na podstawie umowy ramowej zawartej pomiędzy Samorządem Województwa Świętokrzyskiego/Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego, a Gminą Obrazów/Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Obrazowie

Działania podjęte w ramach w/w projektu poszerzyły ofertę pomocową tut. Ośrodka Pomocy Społecznej, poprzez zastosowanie kompleksowego wsparcia realizowanego na rzecz uczestników projektu. Łącznie przeszkolono 73 osoby z terenu gminy Obrazów, korzystających ze wsparcia tut. Ośrodka. Uczestnicy brali udział m.in. w takich kursach jak:

- Sprzedawca- kasjer kas fiskalnych
- Kucharz z organizacją przyjęć okolicznościowych
- Opiekunka społeczna- Asystent osoby niepełnosprawnej
- Fryzjer
- Obsługa komputera w środowisku Windows
- Bukieciarz – florysta
- Sprzedawca z obsługą kas fiskalnych i komputera.
- Fryzjer – wizażysta.
- Magazynier i obsługa wózków podnośnikowych z mechanicznym napędem podnoszenia.
- Spawanie blach i rur metodą TIG lub MAG.
- Stylista paznokci.
- Opiekun osoby starszej.
- ponadto osoby brały udział w warsztatach z doradcą zawodowym i psychologiem.

W realizację projektu zaangażowani byli niemalże wszyscy pracownicy Ośrodka, co z jednej strony wiązało się ze zwiększeniem codziennych obowiązków, a z drugiej strony z możliwością obserwowania zachodzących zmian w postawach uczestników. Podczas udziału w projekcie uczestnicy mieli możliwość aktywnego uczestnictwa w warsztatach grupowych i wybranych przez siebie szkoleniach zawodowych.

Wszystkie działania podjęte w ramach realizacji projektu na przestrzeni lat przyczyniały się do osiągnięcia celu, którym był **wzrost kompetencji społecznych oraz poszerzenie kwalifikacji zawodowych wśród osób będących klientami pomocy społecznej z terenu Gminy Obrazów zwiększając szansę na znalezienie zatrudnienia i wyjście z trudnej sytuacji życiowej.**

Wydatki Gminy Obrazów w 2015r.**Oświata, wychowanie**

Dział klasyfikacji budżetowej Rzeczywiste	Wydatki planowane	Wydatki
<i>Szkoły podstawowe</i>	3.253.738 PLN	3.282.415 PLN
<i>Gimnazja</i>	1.491.252 PLN	1.356.676 PLN
<i>Inne formy wychowanie przedszkolnego</i>	274.178 PLN	310.307 PLN
<i>Oddz. przedszkolne w szkołach</i>	220.143 PLN	305.701 PLN
<i>Specjalna organizacja nauki</i>	382.945 PLN	304.176 PLN
<i>Przedszkola</i>	241.631 PLN	289.714 PLN
<i>Dowożenie uczniów do szkół</i>	260.000 PLN	228.053 PLN
<i>Zespół obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół</i>	203.850 PLN	214.328 PLN
<i>Stołówki szkolne i przedszkolne</i>	120.000 PLN	117.317 PLN
<i>Pozostała działalność</i>	36.800 PLN	36.800 PLN
<i>Dokształcanie i doskonalenie nauki</i>	9.000 PLN	8.511 PLN

Źródło: naszakasa.org.pl

Opieka na dziećmi

Dział klasyfikacji budżetowej Rzeczywiste	Wydatki planowane	Wydatki
<i>Pomoc materialna dla uczniów</i>	40.000 PLN	169.380 PLN
<i>Poradnie psych-pedagogiczne</i>	15.063 PLN	15.063 PLN

Źródło: naszakasa.org.pl

Pomoc Społeczna

Dział klasyfikacji budżetowej Rzeczywiste	Wydatki planowane	Wydatki
<i>Świadczenia rodzinne</i>	2.344.764 PLN	2.365.040 PLN
<i>Ośrodki wsparcia</i>	306.000 PLN	350.064 PLN
<i>Ośrodki pomocy społecznej</i>	310.093 PLN	318.306 PLN
<i>Zasiłki stałe</i>	60.379 PLN	168.381 PLN
<i>Domy pomocy społecznej</i>	110.000 PLN	91.201 PLN
<i>Rodziny zastępcze</i>	115.704 PLN	79.351 PLN
<i>Usługi specjalistyczne i opiekuńcze</i>	28.350 PLN	30.799 PLN
<i>Składki na ubezpieczenie zdrowotne</i>	9.733 PLN	30.598 PLN
<i>Wspieranie rodziny</i>	22.000 PLN	22.500 PLN
<i>Zad. w zakresie przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</i>	5.000 PLN	2.790 PLN

Źródło: naszakasa.org.pl

Działalność opiekuńcza, aktywizacja społeczna

Dział klasyfikacji budżetowej Rzeczywiste	Wydatki planowane	Wydatki
<i>Wynagrodzenie osobowe pracowników</i>	52.004 PLN	51.762 PLN
<i>Składki na ubezpieczenie społeczne</i>	10.173 PLN	10.009 PLN
<i>Dodatkowe wynagrodzenia roczne</i>	3.923 PLN	3.923 PLN
<i>Zakup materiałów i wyposażenia</i>	1.379 PLN	1.379 PLN
<i>Składki na Fundusz Pracy</i>	1.210 PLN	1.194 PLN
<i>Wynagrodzenia bezosobowe</i>	1.000 PLN	1.000 PLN
<i>Podróże służbowe krajowe</i>	956 PLN	761 PLN

Źródło: naszakasa.org.pl

II.2.9. Wyniki Badań ankietowych

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Obrazów posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

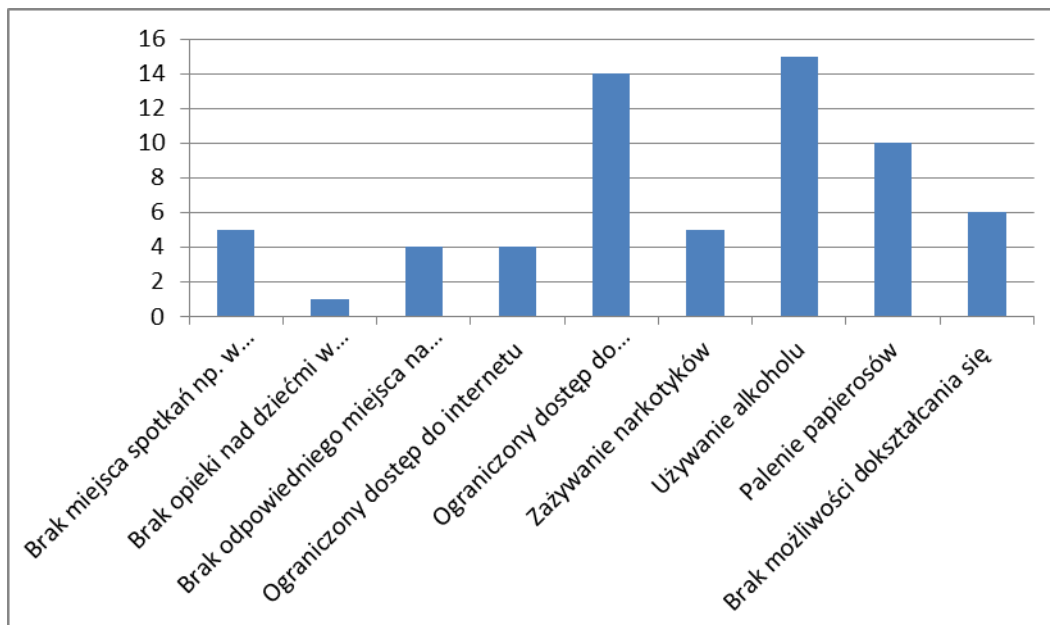
Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Radnych, pracowników Urzędu Gminy w Obrazowie, członków Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych mających siedzibę na terenie gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji i organizacji pozarządowych.

Do analizy przedłożono w sumie 55 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono ankietowanych o odpowiedź, czy są im znane zapisy Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2013. Prawie 65% respondentów odpowiedziało twierdząco.

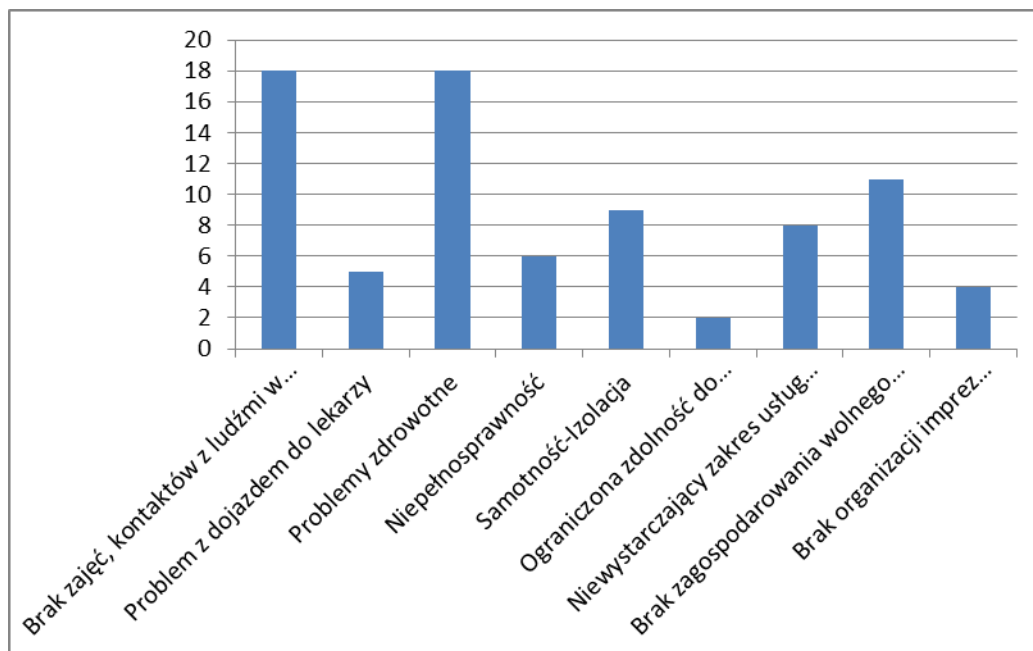
Analizując podstawowe problemy społeczne występujące na terenie gminy wśród dzieci i młodzieży, ankietowani za najważniejszy uznali używanie alkoholu (24%) oraz stosowanie innych używek (palenie papierosów), w dalszej kolejności problem związany z ograniczonym dostępem do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (20%).

Rys. 1. Główne problemy społeczne w Gminie wg mieszkańców.

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą ludzi starszych z terenu gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Rys.2. Główne problemy osób starszych w Gminie.

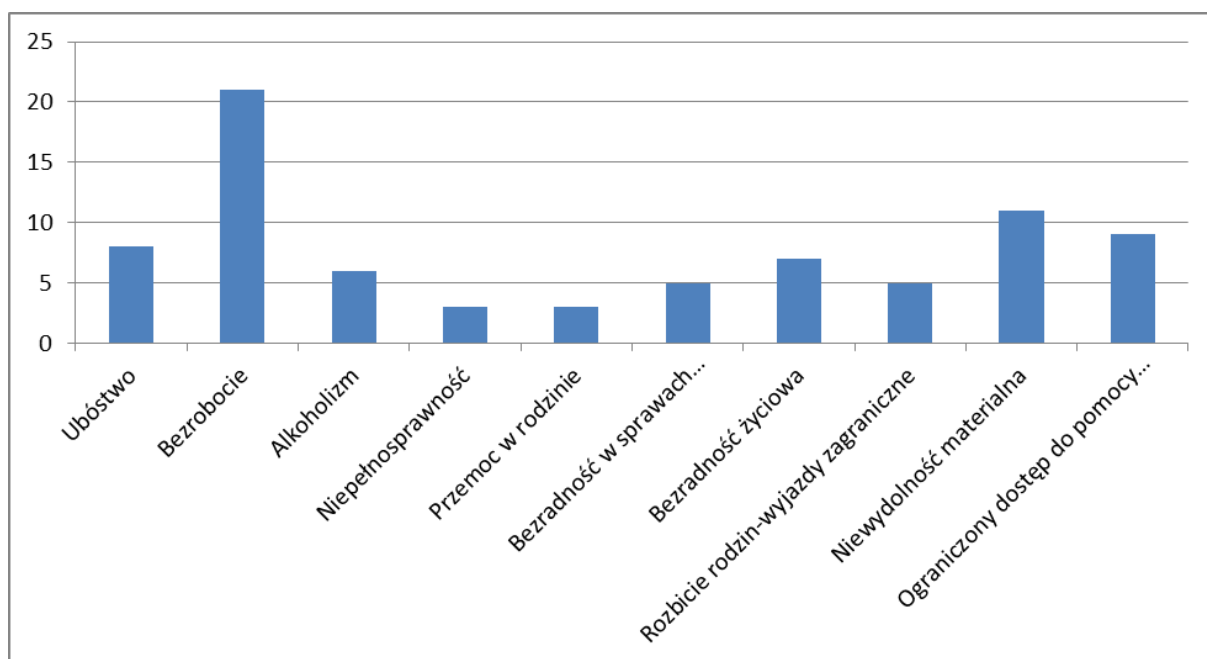

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą osoby starsze, respondenci zaliczyli brak zagospodarowania wolnego czasu dla osób w wieku poprodukcyjnym (22%) oraz brak zajęć, kontaktów z ludźmi w tym samym wieku (17%), a następnie również niewystarczający zakres usług opiekuńczych (17%). Najmniejszym wskazanym problem jest ograniczona zdolność do samoobsługi, co pozwala stwierdzić, że większość osób starszych nie wymaga opieki.

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali problemy społeczne obecne w rodzinach. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Rys. 3. Główne problemy społeczne wśród rodzin.

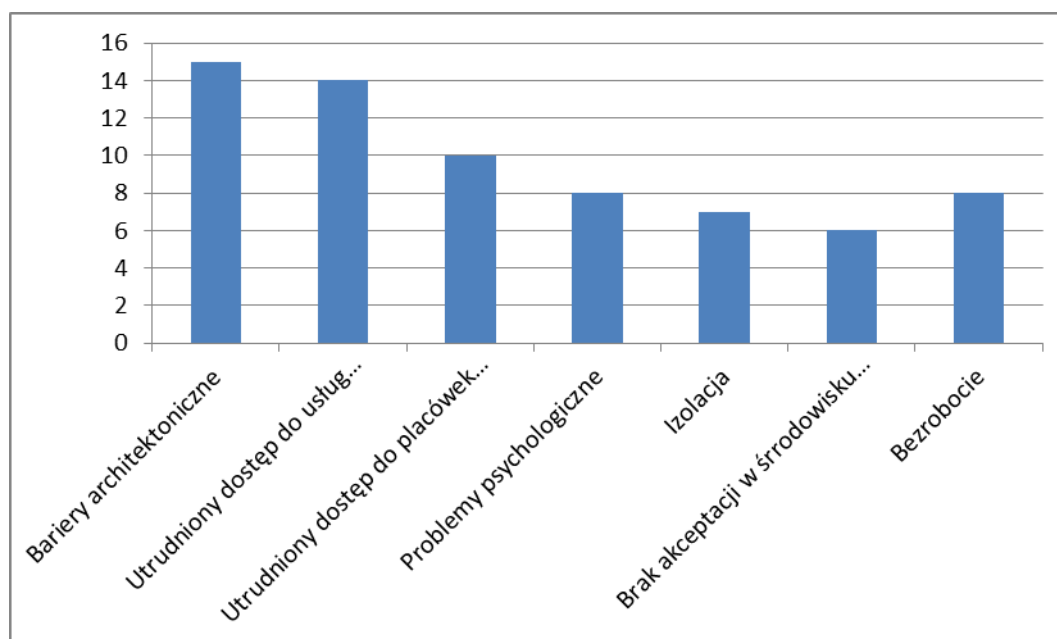
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych (18%) stwierdziło, że najważniejszym problemem jest bezrobocie oraz zjawisko alkoholizmu (16%), a również niewydolność materialna rodzin. Badanie wskazuje jednocześnie, że w rodzinach gminy Obrazów nie występuje zjawisko niepełnosprawności.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o opinię na temat tego, czy widzą potrzeby utworzenia na terenie Gminy świetlic środowiskowych. Zdecydowana większość z nich (76%) była zdania twierdzącego. Podobnie wyglądała odpowiedź na następne pytanie, tj. czy na terenie gminy jest widoczne zapotrzebowanie na świadczenie usług opiekuńczych wśród osób starszych. 95% ankietowanych uznało, że taka potrzeba jest zasadna.

W opinii większości ankietowanych (łącznie 31%) za największy problem, z jakim spotykają się osoby niepełnosprawne uznano bariery architektoniczne, w dalszej kolejności wymieniony został utrudniony dostęp do placówek opiekuńczych i rehabilitacyjnych (20%).

Rys. 4. Główne problemy osób niepełnosprawnych w Gminie.

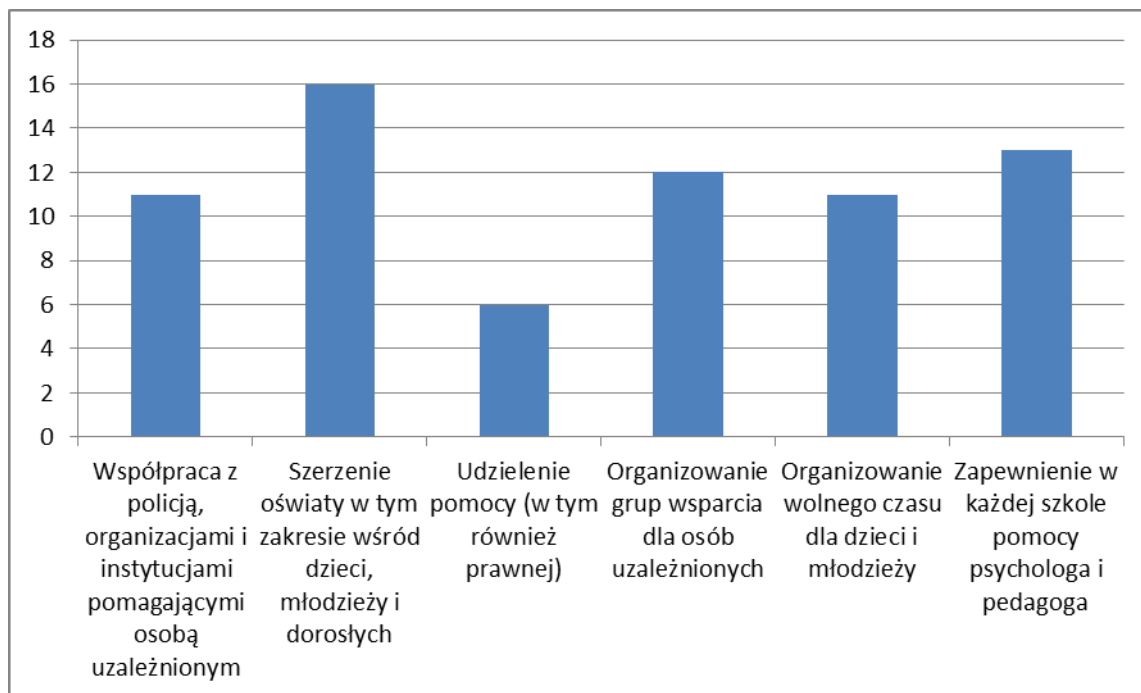

Kolejne pytanie dotyczyło zjawiska przemocy domowej. Większość osób odpowiedziało, że słyszało o takich przypadkach (50%) oraz zna osobiście ten problem (29%).

W odpowiedzi na następne pytanie ankietowani wskazali czy na terenie gminy jest wystarczająca dostępność do poradni specjalistycznych. Zdecydowana większość respondentów (82%) uznało, że taki dostęp jest bardzo ograniczony. Ankietowani, stwierdzili ponadto, że potrzebne byłyby usługi z zakresu reumatologii, okulistyki, pediatrii oraz ginekologii.

Biorąc pod uwagę rozwiązanie problemów społecznych w zakresie zjawisk alkoholizmu, narkomanii oraz przemocy w rodzinie, ankietowani wskazali przede wszystkim współpracę z policją, organizacjami i instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym (27%), szerzenie oświaty w tym zakresie (23%) oraz pomoc dzieciom w postaci organizacji czasu wolnego i zapewnieniu im wsparcia w postaci pomocy psychologa i pedagoga.

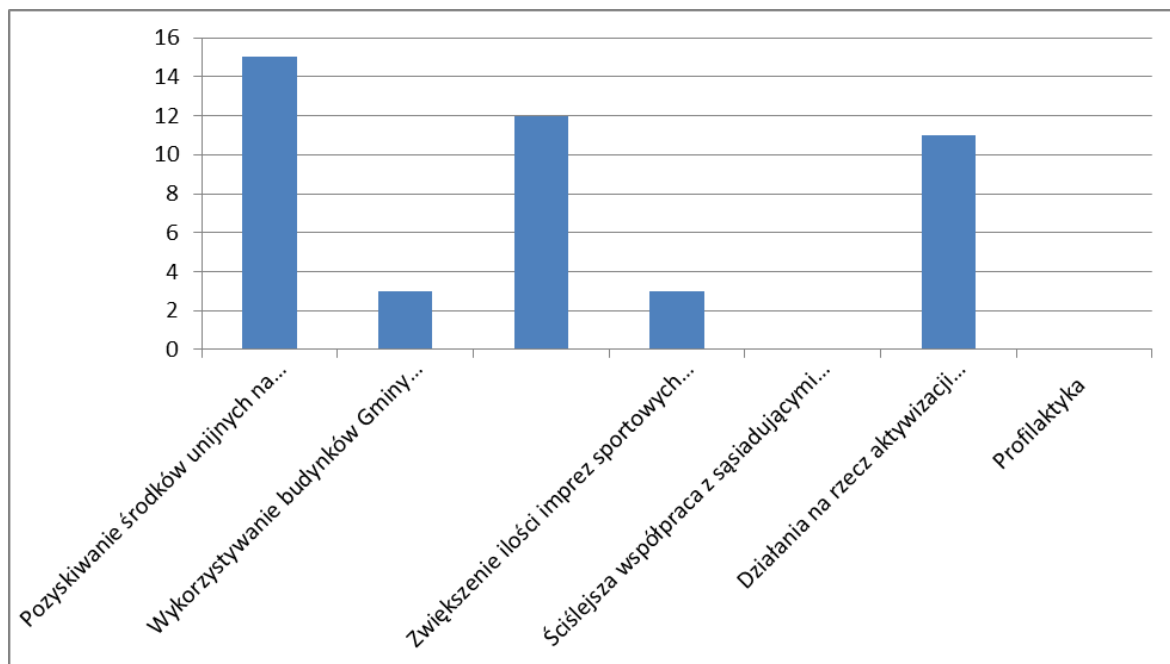
Rys. 5. Proponowane rozwiązania problemów społecznych w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie.

Jeśli chodzi o dalsze propozycje składające się na zniwelowanie problemów społecznych występujących na terenie gminy, mieszkańcy biorący udział w badaniu ankietowym, określili podejmowanie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych, bezdomnych oraz uzależnionych, jak również wzmocnienie pomocy niematerialnej, takiej jak doradztwo, pomoc psychologiczna oraz prawna.

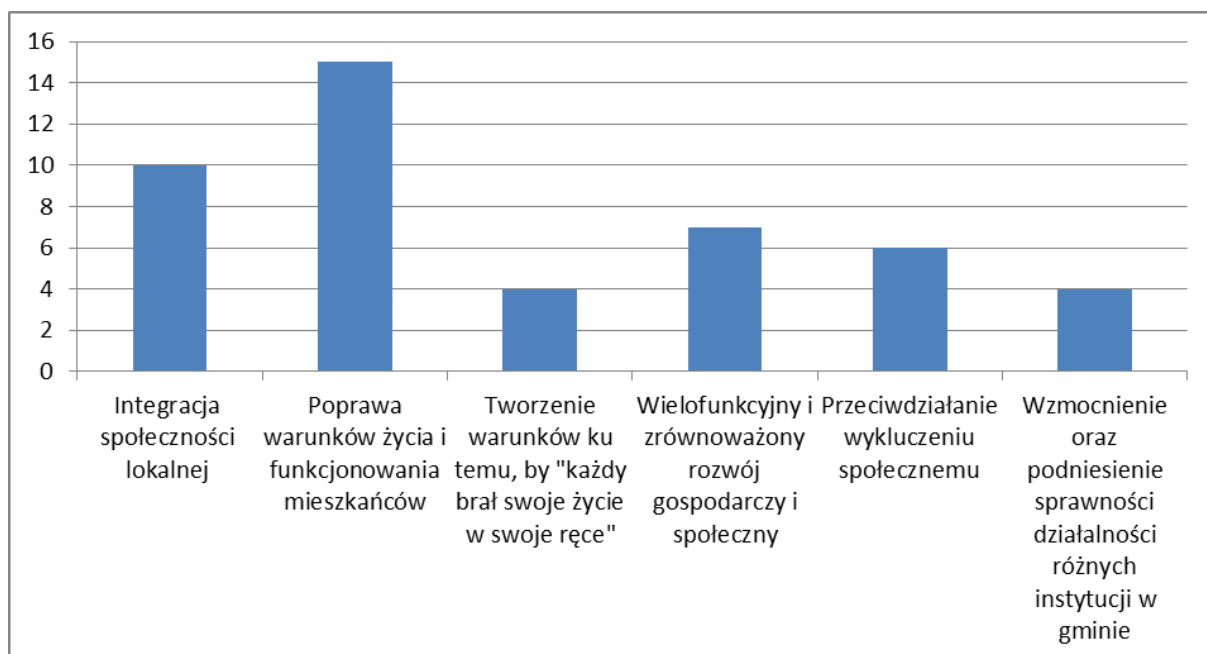
Kolejne pytanie miało na celu określenie przez ankietowanych, jakie działania gminy mogą przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych. Ponad 33% badanych, stwierdziło, że najbardziej skutecznym sposobem będzie pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne. W dalszej kolejności takim działaniem mogłyby być kursy i szkolenia dla osób poszukujących pracy.

Rys. 6. Propozycje działań gminy mogące przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych.

Ostatnie pytanie dotyczyło określenia zadań gminy w zakresie osiągnięcia ładu społecznego. Większość ankietowanych postawiła na działania mające na celu poprawę warunków życia i funkcjonowania mieszkańców, ponadto przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wzmocnienie i podniesienie sprawności działalności różnych instytucji na terenie gminy.

Rys. 7. Propozycje działań mogące przyczynić się do osiągnięcia ładu społecznego.

II.2.10. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach: 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność, 2. Rodzina, dzieci i młodzież, 3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie, 4. Starość i niepełnosprawność, 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy ▪ upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niska skuteczność działań na rzecz osób dotkniętych bezrobociem ▪ niewystarczające w stosunku do potrzeb działania zachęcające inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy (np. dotyczące przygotowywania terenów pod inwestycje, oferowania ulg podatkowych)
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywne poszukiwanie pracy przez bezrobotnych ▪ możliwość ograniczenia bezrobocia w gminie dzięki dostępowi do europejskich rynków pracy oraz 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia ▪ niska skuteczność projektów dofinansowanych z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy

<p>środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej)</p>	<p>strukturalnych Unii Europejskiej)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ograniczony potencjał inwestorów w regionie ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież; migracja ludzi młodych za pracą ▪ postępujące zjawisko ubożenia mieszkańców gminy
---	--

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży w gminie ▪ niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie ▪ utrudnione warunki do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ niski poziom koordynacji działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ prowadzenie wśród rodziców, nauczycieli alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ prowadzenie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ograniczony dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej ▪ nieodpowiedni dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do wsparcia psychospołecznego i prawnego ▪ ograniczony dostęp do poradni odwykowej ▪ brak grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli na temat problemów uzależnień i przemocy ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień w gminie ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ zwiększająca się liczba rodzin wymagających interwencji z powodu przemocy w rodzinie ▪ rosnąca liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych

Obszar: Starość i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ odpowiadająca potrzebom osób starszych infrastruktura techniczna w gminie ▪ upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy ▪ zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ deficyt instytucji działających na rzecz osób starszych (klub seniora, dzienny dom pobytu) ▪ niewielka skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ niewielkie możliwości kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej ▪ brak kadry pracowniczej świadczącej osobom starszym i niepełnosprawnym opiekę i wsparcie, w tym w formie usług opiekuńczych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny ▪ zwiększająca się społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie, ▪ niezadowalający poziom życia osób starszych ▪ niewielki udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych ▪ istnienie zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych ▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dysponowanie odpowiednią do potrzeb liczbą pracowników socjalnych ▪ dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w OPS-ie ▪ posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niski poziom współpracy specjalistów; brak płaszczyzny do wspólnego działania
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ istnienie w gminie organizacji pozarządowych ▪ włączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego ▪ popadanie w rutynę oraz syndrom wypalenia zawodowego wśród pracowników pomocy społecznej ▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej ▪ niska świadomość władz gminy co do

	roli i potrzeb sektora pomocy społecznej <ul style="list-style-type: none"> ▪ niski poziom aktywności mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych
--	--

II.2.11. Podsumowanie Diagnozy

Przeprowadzona w kilku obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Obrazów, stanowiła, po nałożeniu jej wyników na kompetencje samorządu gminnego, podstawę do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2015-2020. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do podniesienia poziomu życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. **Tworzenie warunków do skutecznej aktywizacji zawodowej oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu** poprzez: wspieranie bezrobotnych i poszukujących pracy, zmniejszanie skali ubóstwa i jego skutków, udzielenie pomocy osobom, którym zagraża wykluczenie społeczne,
2. **Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju** poprzez: podnoszenie poziomu funkcjonowania rodzin oraz udzielenie wsparcia dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju,
3. **Podniesienie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego** poprzez: zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także przeciwdziałanie przestępczości, m.in. wśród nieletnich,
4. **Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej** poprzez: aktywizowanie seniorów oraz poprawianie dostępności i jakości świadczonych im usług, ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych,
5. **Usprawnienie lokalnego systemu pomocy społecznej oraz rozwijanie partnerstwa z sektorem obywatelskim** poprzez: podnoszenie kompetencji służb społecznych oraz

rozwijanie infrastruktury socjalnej oraz wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu Gminy Obrazów w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2020 jest *podnoszenie poziomu życia i integracji społecznej w gminie poprzez stwarzanie jego mieszkańcom możliwości rozwoju oraz zaspakajanie potrzeb grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.*

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Tworzenie warunków do skutecznej aktywizacji zawodowej oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy. 2. Zmniejszanie skali ubóstwa i jego skutków.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Sandomierzu w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego. 2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny. 3. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez OPS. 4. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. 5. Promowanie gminy w celu pozyskania inwestorów mogących utworzyć nowe miejsca pracy; przygotowywanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów. 6. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w gminie.

	<p>7. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.</p> <p>8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi udzielającymi wsparcia osobom bezrobotnym.</p>
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<p>1. Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych.</p> <p>2. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.</p> <p>3. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.</p> <p>4. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.</p> <p>5. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.</p> <p>6. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich oraz z Kościołem.</p>
Czas realizacji	Lata 2015-2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy Obrazów, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, organizacje pozarządowe.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, instytucje rządowe, placówki leczenia uzależnień, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy,
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej, ▪ spadek liczby bezrobotnych i wzrost liczby osób zaktywizowanych, ▪ wzrost liczby inwestorów i podmiotów gospodarczych, ▪ zwiększenie możliwości uzyskania mieszkania przez osoby o niskim statusie materialnym,

Cel strategiczny 2.	Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie poziomu funkcjonowania rodzin. 2. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą. 2. Zatrudnianie asystentów rodziny oraz w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników OPS-u i placówek oświatowych. 4. Udzielanie przez OPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych. 5. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego, oraz terapii rodzinnej. 6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci. 7. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. 8. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich i pedagogów szkolnych oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt i materiały dydaktyczne. 2. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów socjalnych. 3. Organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych (np. w formie bezpłatnych zajęć), przyznawanie im stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe. 4. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego i zwiększenie jej bezpłatnej dostępności, organizowanie wypoczynku.
Czas realizacji	Lata 2015-2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy Obrazów, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, w tym Świetlica Środowiskowa.
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, szkoły ponadgimnazjalne, placówki ochrony zdrowia, specjaliści, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ spadek liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-

	<p>wychowawczymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poszerzenie wiedzy nt. właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ zwiększenie dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, ▪ podniesienie jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych, ▪ zwiększenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ zróżnicowanie form spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających.
--	---

Cel strategiczny 3.	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 2. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie. 3. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępności usług specjalistycznych. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków. 2. Poprawa dostępności wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie. 3. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności

	<p>skierowanej do dzieci i młodzieży.</p> <p>4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>5. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.</p> <p>6. Kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.</p> <p>7. Rozszerzanie i podejmowanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.</p>
Kierunki działań do celu operacyjnego 3.	<p>1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych;</p> <p>2. Podejmowanie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).</p> <p>3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.</p> <p>4. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych.</p>
Czas realizacji	Lata 2015-2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy Obrazów, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne oraz placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego,
Partnerzy w realizacji	placówki ochrony zdrowia, szkoły ponadgimnazjalne, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze

finansowania	strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poszerzenie wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego trybu życia, ▪ zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych, ▪ zmniejszenie skali przemocy w rodzinie. ▪ spadek przestępczości, w tym wśród nieletnich, ▪ poszerzenie wiedzy mieszkańców w zakresie przestępczości i jej skutków, ▪ zwiększenie bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 4.	Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizowanie seniorów oraz poprawianie dostępności i jakości świadczonych im usług. 2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi. 2. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym. 3. Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 4. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym poprzez organizowanie cyklicznych imprez, zajęć, spotkań integracyjnych, wycieczek, np. w ramach Klubu Seniora, 5. Zwiększenie dostępu osób starszych do informacji o możliwych formach wsparcia. 6. Rozszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi

	działającymi na rzecz osób starszych i Kościołem.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat niepełnosprawnych. 2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami niepełnosprawnymi. 3. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym. 4. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do informacji o prawach i uprawnieniach m.in. poprzez wykorzystanie sieci Internet. 5. Rozszerzenie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 6. Przeciwdziałanie izolacji osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez podejmowanie inicjatyw umożliwiających ich integrację z pełnosprawnymi mieszkańcami miasta. 7. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Sandomierzu w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: <ul style="list-style-type: none"> ▪ likwidacji barier, ▪ poszerzeniu oferty rehabilitacyjnej i dostępności sprzętu rehabilitacyjnego, ▪ zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia (np. zakłady aktywności zawodowej, tworzenie stanowisk pracy chronionej).
Czas realizacji	Lata 2015-2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy Obrazów, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ponadgimnazjalne, ośrodki wsparcia, domy pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, instytucje rządowe, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność

	lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększenie udziału seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ podniesienie standardu świadczonych usług, ▪ podniesienie jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ zwiększenie liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 5.	Usprawnienie lokalnego systemu pomocy społecznej oraz rozwijanie partnerstwa z sektorem obywatelskim
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie kompetencji służb społecznych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej. 2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doksztalcanie kadry pomocy społecznej oraz zachęcanie do podjęcia specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej oraz w zawodzie pracownika socjalnego. 2. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych. 3. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 4. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez stronę internetową OPS-u.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Rozwijanie współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi

	<p>podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.</p> <p>3. Wspieranie lokalowe organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania.</p> <p>4. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.</p>
Czas realizacji	Lata 2015-2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy Obrazów, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Regionalne Centrum Polityki Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ profesjonalizacja kadry pomocy społecznej, ▪ zwiększenie jakości świadczonych usług, ▪ zwiększenie aktywności mieszkańców, ▪ wzrost liczby inicjatyw społecznych, ▪ zróżnicowanie form i zwiększenie efektywności współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów (poniżej zaprezentowano propozycje projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę i w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

I.

7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna, RPO Świętokrzyskiego

od 16.06.2016 do 29.07.2016

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO jako Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 pełniąc funkcję Instytucji Organizującej Konkurs: ogłasza konkurs zamknięty nr: **RPSW.07.03.00-IZ.00-26-045/16** na składanie wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej 7 Sprawne usługi publiczne Działanie 7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna dla projektów realizowanych w zakresie infrastruktury usług społecznych. Jest to jedyny konkurs przewidziany na inwestycje z zakresu infrastruktury usług społecznych w ramach Działania 7.3 RPOWŚ na lata 2014-2020.

Kto może składać wnioski?

Projekty składane w ramach konkursu muszą być zgodne z postanowieniami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 w zakresie Osi priorytetowej 7 Sprawne usługi publiczne Działania 7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna. Podmiotami uprawnionymi do złożenia

wniosku o dofinansowanie w ramach konkursu zamkniętego nr RPSW.07.03.00-IZ.00-26-045/16 są:

- Jednostki Samorządu Terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego,
- stowarzyszenia i fundacje,
- jednostki organizacji pomocy społecznej należące do sektora finansów publicznych

Na co można otrzymać dofinansowanie?

Dofinansowaniu będzie podlegać infrastruktura usług społecznych w tym:

- usługi o charakterze profilaktycznym, opiekuńczym (w tym opieki nad dziećmi do lat 3), opieki nad rodziną i pieczy zastępczej, usług towarzyszących procesowi usamodzielniania się, mieszkalnictwa wspomaganego m.in. treningowego oraz chronionego i socjalnego;
- inwestycje dotyczące placówek/ośrodków interwencji kryzysowej, a także diagnozowania i monitoringu problemów społecznych.

W zakresie mieszkalnictwa wsparcie uzyskują inwestycje polegające na przebudowie lub remoncie zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania wspomagane m.in. treningowe oraz chronione i socjalne. Wsparcie na budowę nowych mieszkań jest wykluczone.

Wsparciem będą objęte projekty realizowane na terenie województwa świętokrzyskiego.

II.

7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna, RPO Świętokrzyskiego

od 13.06.2016 do 29.07.2016

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO jako Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 pełniąc funkcję Instytucji Organizującej Konkurs: ogłasza konkurs zamknięty nr: RPSW.07.03.00-IZ.00-26-043/16 na składanie wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata

2014-2020 w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej 7 Sprawne usługi publiczne Działanie 7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna. Konkurs dedykowany dla podstawowej opieki zdrowotnej, opieki długoterminowej oraz opieki paliatywnej i hospicyjnej, zlokalizowanej w Obszarze Strategicznej Interwencji – obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych (z wyłączeniem szpitali).

Kto może składać wnioski?

Projekty składane w ramach konkursu muszą być zgodne z postanowieniami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 w zakresie Osi priorytetowej 7 Sprawne usługi publiczne Działania 7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna. Podmiotami uprawnionymi do złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach konkursu zamkniętego nr RPSW.07.03.00-IZ.00-26-043/16 są:

- w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej: podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy, jednostki budżetowe oraz lekarze i pielęgniarki, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w zakresie w/w świadczeń zdrowotnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko - wyłączenie to nie dotyczy szpitali ponadregionalnych posiadających w swoich strukturach oddziały geriatryczne),

Na co można otrzymać dofinansowanie?

W ramach niniejszego konkursu wsparciem objęte będą projekty dotyczące:

- wyposażenia w sprzęt medyczny niezbędny z punktu widzenia udzielania świadczeń zdrowotnych,
- przeprowadzenia robót budowlanych niezbędnych z punktu widzenia udzielania świadczeń zdrowotnych, w tym w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

Inwestycje polegające na dostosowaniu istniejącej infrastruktury do obowiązujących przepisów będą kwalifikowalne, pod warunkiem, że ich realizacja jest uzasadniona z punktu widzenia poprawy efektywności (w tym kosztowej) i dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej. Dopuszcza się jedynie jako element projektu:

- rozwiązania w zakresie ICT (oprogramowanie, sprzęt) w zakresie w jakim rozwiązania te nie są związane z realizacją działań wskazanych w Narzędziu 26 Policy Paper - upowszechnienie wymiany elektronicznej dokumentacji medycznej oraz Narzędziu 27 Policy Paper - upowszechnienie wykorzystania telemedycyny,
- zakup ambulansu do transportu sanitarnego drogowego, zgodnego z warunkami zawierania i realizacji umowy o udzielanie świadczeń gwarantowanych w zakresie Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- zakup oprogramowania umożliwiającego wdrożenie, prowadzenie i wymianę elektronicznej dokumentacji medycznej, zgodnej ze standardem HL7 CDA oraz obowiązującymi przepisami.

III.

2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych, Wiedza Edukacja Rozwój

od 31.05.2016 do 30.06.2016

Konkurs nr POWR.02.06.00-IP.03-00-002/16 ogłaszany jest w ramach II Osi priorytetowej Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji PO WER - II Osi priorytetowej Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji PO WER - Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych (Priorytet Inwestycyjny 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie).

Kto może składać wnioski?

Wnioskodawcą (Liderem) w projekcie może być wyłącznie organizacja pozarządowa. Projekt jest realizowany w partnerstwie przez organizacje pozarządowe.

Partnerzy i Lider muszą posiadać doświadczenie w zakresie działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami przy czym co najmniej jeden partner musi posiadać co najmniej 5 letnie doświadczenie w tym zakresie.

Na co można otrzymać dofinansowanie?

Przedmiotem konkursu jest dofinansowanie projektów, mających na celu dokonanie analizy realizowanych zadań jednostek administracji rządowej i samorządowej oraz opracowanie dla wszystkich jednostek objętych przeglądem zaleceń, rekomendacji pod kątem dostosowania do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Konkurs zakłada wyłonienie 17 projektów, których celem będzie dokonanie przeglądu zadań jednostek administracji rządowej i samorządowej pod kątem dostosowania do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. 16 projektów (projektów o **charakterze wojewódzkim** - po 1 w każdym województwie) będzie dotyczyło monitoringu zadań jednostek administracji samorządowej i rządowej działającej w terenie, natomiast 1 projekt o **charakterze centralnym** będzie obejmował analizę pozostałych jednostek administracji rządowej (centralnej).

V. WDROŻENIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Zgodnie z art. 110 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Obrazów na lata 2015-2020 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrazowie. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem Wójta, a w jego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej oraz jednostek mu podległych. Zasady działania zespołu zostaną określone zarządzeniem Wójta.

Zespół oceniający strategię będzie ocenił poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotuje raport monitoringowy. Zawartą w nim ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w gminie prześle Wójtowi i Radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców miasta oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Cel strategiczny 1:

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych,
- liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy objętych różnymi formami wsparcia przez Powiatowy Urząd Pracy,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba nowych podmiotów gospodarczych,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,

Cel strategiczny 2.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba nauczycieli i pedagogów szkolnych doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego oraz liczba dzieci i młodzieży objętych w ich ramach opieką,
- liczba uczniów objętych wsparciem w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.

Cel strategiczny 3:

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,

- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób uczestniczących w spotkaniach grup samopomocowych,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 4.:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba osób uczestniczących w zajęciach warsztatu terapii zajęciowej,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 5:

- liczba pracowników OPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Liczba i struktura ludności oraz liczba osób aktywnych zawodowo w 2014 roku

Tabela 2. Ludność w wieku produkcyjnym i bezrobotni w 2014 roku

Tabela 3. Liczba uczniów w Szkołach Podstawowych w Obrazowie oraz Gimnazjum w Obrazowie według grup wieku w latach 2012-2014

Tabela nr 4. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży

Tabela nr 5. Pomoc finansowa w ramach działalności OPS.

Tabela nr 6. Zestawienie wydatków poniesionych na dożywianie dzieci

Tabela nr 7. Zestawienie pomocy udzielonej przez OPS w latach 2012-2014

Tabela nr 8. Świadczenia alimentacyjne w latach 2012 - 2014

Tabela nr 9. Analiza ogólna świadczeń udzielanych w gminie.

Tabela nr 10. Kwoty świadczeń z pomocy społecznej w latach 2012-2014

Wykresy:

Rys. 1. Główne problemy społeczne w Gminie wg mieszkańców.

Rys.2. Główne problemy osób starszych w Gminie.

Rys. 3. Główne problemy społeczne wśród rodzin.

Rys. 4. Główne problemy osób niepełnosprawnych w Gminie.

Rys. 5. Proponowane rozwiązania problemów społecznych w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie.

Rys. 6. Propozycje działań gminy mogące przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych.

Rys. 7. Propozycje działań mogące przyczynić się do osiągnięcia ładu społecznego.

UZASADNIENIE

do Uchwały nr XXVIII/143/2016 Rady Gminy w Obrazowie z dnia 27 września 2016 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Obrazów na lata 2016-2020”.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada obowiązek opracowania i realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Obrazów jest podstawowym dokumentem do podejmowania szczególnych działań w zakresie realizacji polityki społecznej na terenie gminy Obrazów.

Mając na uwadze powyższe podjęcie przedstawionej uchwały należy uznać za celowe i zasadne.